

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Daňové zatížení práce ve vybraných zemích Evropské unie

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Anna Šolcová**
Osobní číslo: **E19116**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Studijní obor: **Finanční správa**
Téma práce: **Daňové zatížení práce ve vybraných zemích EU**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je komparace daňového zatížení práce včetně pojistných odvodů v rámci sociálního a zdravotního pojištění ve vybraných zemích EU.

Osnova:

- Definice a funkce daní.
- Druhy daní.
- Legislativa daňového zatížení práce ve vybraných zemích.
- Výpočet daňové povinnosti a pojistných odvodů.
- Komparace daňového zatížení práce ve vybraných zemích.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-165-3.
NERUDOVÁ, Danuše. *Daňová politika v Evropské unii*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Daň. ISBN 978-80-7552-682-3.
SKALICKÁ, Hana. *Mezinárodní daňové vztahy*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Otázky & odpovědi z praxe., ISBN 978-80-7552-400-3.
ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-274-5.
ŠIROKÝ, Jan. *Základy daňové teorie s praktickými příklady*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Vzdělávání a certifikace účetních. ISBN 978-80-7478-785-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Vít Jedlička, Ph.D.**
Ústav podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2022**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

Ing. Jan Fuka, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2021

Prohlašuji:

Práci s názvem Daňové zatížení práce ve vybraných zemích Evropské unie jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20. dubna 2022

Anna Šolcová v. r.

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Vítu Jedličkovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za cenné rady a odbornou pomoc, které mi velice pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANNOTACE

Tato bakalářská práce komparuje daňové zatížení práce tří profesí ve vybraných zemích Evropské Unie. V první části práce jsou představeny druhy, definice a funkce daní. Daň z příjmu fyzických osob, sociální a zdravotní pojištění jsou prezentovány pro Českou republiku, Slovinsko a Irsko. V praktické části jsou vypočteny čisté mzdy číšníka, pracovníka ve stavebnictví a pracovníka v pojišťovnictví. Následně je komparováno jejich daňové zatížení práce a průměrné mzdy v zemi, ve které pracují.

KLÍČOVÁ SLOVA

daňové systémy, sociální pojištění, zdravotní pojištění, daň z příjmu fyzických osob, komparace

TITLE

Tax Burden on Labour in Selected EU Countries

ANNOTATION

This bachelor thesis compare tax burden of labour of three professions in selected countries of European Union. In the first part of thesis there are introduced types, definition and functions of taxes. Personal income tax, social and health insurance are presented for Czech republic, Slovenia and Ireland. In practical part are calculated net wages of waiter, construction worker and insurance worker. Then there is compared their tax burden and average wages in country where they work.

KEYWORDS

tax systems, social insurance, health insurance, personal income tax, comparison

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	10
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	12
ÚVOD.....	13
1 DEFINICE A FUNKCE DANÍ.....	14
1.1 Definice daně	14
1.2 Konstrukční prvky daně	15
1.2.1 Daňový subjekt	15
1.2.2 Předmět daně.....	16
1.2.3 Základ daně a zdaňovací období.....	16
1.2.4 Sazba daně	16
1.3 Historie daní.....	17
1.4 Funkce daní	19
1.4.1 Fiskální funkce.....	20
1.4.2 Redistribuční funkce	20
1.4.3 Alokační funkce.....	20
1.4.4 Stabilizační funkce.....	21
1.4.5 Stimulační funkce	21
2 DRUHY DANÍ.....	22
2.1 Přímé daně.....	22
2.1.1 Daně z příjmů.....	22
2.1.2 Majetkové daně.....	23
2.2 Nepřímé daně	24
2.2.1 Univerzální daně	24
2.2.2 Selektivní daně.....	25
2.2.3 Daň z užívání	26
2.3 Pojistné na sociální zabezpečení	26
2.4 Evropská integrace	27
2.4.1 Harmonizace daní	28
2.4.2 Smlouvy o zamezení dvojího zdanění	28
3 LEGISLATIVA DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ PRÁCE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH	29
3.1 Česká republika.....	29
3.1.1 Daň z příjmů fyzických osob	29
3.1.2 Sociální pojištění.....	31

3.1.3	Veřejné zdravotní pojištění.....	32
3.1.4	Sociální zabezpečení.....	33
3.1.5	Státní politika zaměstnanosti.....	33
3.2	Slovinsko.....	33
3.2.1	Daň z příjmů fyzických osob.....	33
3.2.2	Příspěvky na sociální zabezpečení.....	35
3.3	Irsko.....	36
3.3.1	Daň z příjmů fyzických osob.....	36
3.3.2	Příspěvky na sociální zabezpečení.....	38
3.3.3	Zdravotní pojištění.....	39
4	VÝPOČET DAŇOVÉ POVINNOSTI A POJISTNÝCH ODVODŮ.....	40
4.1	Česká republika.....	40
4.1.1	Mzda číšníka.....	42
4.1.2	Mzda pracovníka ve stavebnictví.....	42
4.1.3	Mzda pracovníka v pojišťovnictví.....	43
4.2	Slovinsko.....	44
4.2.1	Mzda číšníka.....	45
4.2.2	Mzda pracovníka ve stavebnictví.....	46
4.2.3	Mzda pracovníka v pojišťovnictví.....	47
4.3	Irsko.....	48
4.3.1	Mzda číšníka.....	49
4.3.2	Mzda pracovníka ve stavebnictví.....	50
4.3.3	Mzda pracovníka v pojišťovnictví.....	51
5	KOMPARACE DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ PRÁCE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH.....	52
5.1	Porovnání růstu průměrných mezd.....	52
5.1.1	Česká republika.....	52
5.1.2	Slovinsko.....	52
5.1.3	Irsko.....	53
5.1.4	Porovnání tří vybraných zemí.....	53
5.2	Porovnání výše odvodu daně, sociálního a zdravotního pojištění za jednotlivé zaměstnance ve vybraných zemích.....	54
5.2.1	Číšník.....	54
5.2.2	Pracovník ve stavebnictví.....	57
5.2.3	Pracovník v pojišťovnictví.....	59
ZÁVĚR	61

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
---------------------------------	----

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Dělení přímých daní.	22
Obrázek 2 Systém sociálního pojištění v České republice.	32
Obrázek 3 Změna průměrné mzdy ve sledovaných zemích za 4. čtvrtletí 2018-2021 v %.....	54
Obrázek 4 Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou číšníka ve vybraných zemích	56
Obrázek 5 Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou pracovníka ve stavebnictví ve vybraných zemích	58
Obrázek 6 Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou pracovníka v pojišťovnictví ve vybraných zemích.....	60
Tabulka 1 Roční úlevy na děti ve Slovinsku v eur	34
Tabulka 2 Sazba daně z příjmů ve Slovinsku.....	35
Tabulka 3 Sociální zabezpečení ve Slovinsku.....	36
Tabulka 4 Sazba daně z příjmů FO v Irsku pro svobodné a ovdovělé osoby.....	38
Tabulka 5 Sazby USC pro osoby mladší 70 let	39
Tabulka 6 Průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice za roky 2018-2021 v Kč.....	40
Tabulka 7 Průměrné mzdy v jednotlivých profesích	41
Tabulka 8 Čistá mzda číšníka v České republice v Kč.....	42
Tabulka 9 Celkový odvod sociálního pojištění za číšníka za rok 2021 v České republice v Kč	42
Tabulka 10 Čistá mzda pracovníka v stavebnictví v Kč.....	43
Tabulka 11 Odvody za zaměstnance i zaměstnavatele na sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění.....	43
Tabulka 12 Mzda pracovníka v pojišťovnictví v Kč	44
Tabulka 13 Odvody na sociálním a zdravotním pojištění za zaměstnance i zaměstnavatele v pojišťovnictví v Kč	44
Tabulka 14 Průměrné hrubé mzdy čtvrtletně ve Slovinsku za 2018-2021 v eur.....	45
Tabulka 15 Čistá mzda číšníka ve Slovinsku	46
Tabulka 16 Výše sociálního zabezpečení za číšníka i jeho zaměstnavatele ve Slovinsku v eur	46
Tabulka 17 Čistá mzda pracovníka ve stavebnictví ve Slovinsku v eur.....	46
Tabulka 18 Výše sociálního zabezpečení za pracovníka ve stavebnictví a jeho zaměstnavatele ve Slovinsku v eur.....	47
Tabulka 19 Čistá mzda pracovníka v pojišťovnictví ve Slovinsku v eur	47

Tabulka 20 Výše sociálního zabezpečení za pracovníka v pojišťovnictví a jeho zaměstnavatele ve Slovinsku v eur.....	47
Tabulka 21 Průměrná mzda v Irsku dle čtvrtletí za 2018-2021 v eur.....	48
Tabulka 22 Čistá mzda číšníka v Irsku.....	49
Tabulka 23 Příspěvky na PRSI a USC za číšníka a jeho zaměstnavatele.....	50
Tabulka 24 Čistá mzda pracovníka ve stavebnictví v Irsku	50
Tabulka 25 Příspěvky na PRSI a USC za pracovníka ve stavebnictví a jeho zaměstnavatele	50
Tabulka 26 Čistá mzda pracovníka v pojišťovnictví v Irsku.....	51
Tabulka 27 Příspěvky na USC a PRSI za pracovníka ve stavebnictví	51
Tabulka 28 Změna průměrné mzdy v České republice 2018-2021 v Kč	52
Tabulka 29 Změna průměrné mzdy ve Slovinsku 2018-2021 v eur.....	53
Tabulka 30 Změna průměrné mzdy v Irsku 2018-2021 v eur.	53
Tabulka 31 Daňové zatížení číšníka v České republice	55
Tabulka 32 Daňové zatížení práce číšníka ve Slovinsku.....	55
Tabulka 33 Daňové zatížení číšníka v Irsku.....	56
Tabulka 34 Daňové zatížení práce pracovníka ve stavebnictví v ČR.....	57
Tabulka 35 Daňové zatížení práce pracovníka ve stavebnictví ve Slovinsku	57
Tabulka 36 Daňové zatížení práce pracovníka ve stavebnictví v Irsku.....	58
Tabulka 37 Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví v České republice.....	59
Tabulka 38 Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví ve Slovinsku.....	59
Tabulka 39 Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví v Irsku	60

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
eur	euro
Kč	koruna česká
odst.	odstavec
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
p.b	procentních bodů
tzv.	takzvaný

ÚVOD

Daňové zatížení práce může mít velký vliv na rozhodnutí zaměstnanců, zda budou pracovat v tuzemsku, nebo se rozhodnou pracovat v zahraničí. Každý stát má odlišné zdanění práce, ať už v oblasti zdravotního a sociálního pojištění nebo daně, kdy se mění jak výše jednotlivého zdanění, tak různé druhy daně.

Důvodem pro výběr toho tématu je jeho aktuálnost pro každou osobu, ať už pracujícího studenta, OSVČ, zaměstnance, pracujícího důchodce nebo jejich zaměstnavatele. Každému z nich daňové zatížení ovlivní jejich výslednou čistou mzdu, se kterou budou moci následně disponovat. Cílem této bakalářské práce je komparace daňové zatížení práce včetně pojistných odvodů v rámci sociálního a zdravotního pojištění ve vybraných zemích EU. Vybranými zeměmi jsou kromě České republiky ještě Slovinsko a Irsko.

První část z pěti této bakalářské práce je věnována definici daně. Krátce je zmíněna i historie a vývoj daně až do dnešní doby. Nechybí ani pět funkcí daně a konstrukční prvky, které jsou třeba pro určení daně jako je základ daně, sazba daně, předmět daně atd.

Druhy daní, pojistně na sociálním zabezpečení a evropská integrace jsou součástí druhé části. Nejprve jsou daně základně členěny na přímé a nepřímé daně, které se dále člení na další druhy. Pojištění na sociálním zabezpečení je hodnoceno z hlediska toho, zda je možné tento odvod brát jako daň či nikoliv. Jako poslední je představena evropská integrace a s ní spojená harmonizace daní a smlouvy o zamezení dvojího zdanění.

Třetí část probírá legislativu zdanění práce v jednotlivých vybraných státech. V každém státě je vymezena jak daň z příjmů fyzických osob, tak sociální zabezpečení v různých podobách, které jednotlivé země používají.

Ve čtvrté části je vypočítána čistá mzda číšníka, pracovníka ve stavebnictví a pracovníka v pojišťovnictví a výše odvodů jejich zaměstnavatelů za jejich zaměstnance.

Výpočty ze čtvrté části jsou následně v páté části využity a společně s dopočítaným daňovým zatížením práce, průměrnou mzdou a rozdílem mezi hrubou a čistou mzdou zaměstnance komparovány mezi jednotlivými vybranými zeměmi a profesemi. Ke komparaci jsou využity jak grafy, tak tabulky. V závěru práce jsou shrnuty hlavní rozdíly mezi jednotlivými zeměmi.

1 DEFINICE A FUNKCE DANÍ

Cílem této kapitoly je určit, co pojem daň znamená, vysvětlit základní pojmy při konstrukci daně a seznámit s historií daně od otrokářské společnosti až do 21. století. Závěr kapitoly je věnován daňovým funkcím, které musí být dodržovány pro zajištění funkčnosti daňového systému.

1.1 Definice daně

Daň je součástí rozpočtové politiky, jelikož je jedním z druhů příjmů veřejného rozpočtu. Díky veřejnému rozpočtu je možné plnit cíle fiskální politiky (Šíroky, 2015, s. 20). Mezi další druhy příjmů veřejného rozpočtu kromě daní lze zařadit poplatky, půjčky a dary. Daň je jednostranný tok financí od soukromého k veřejnému sektoru a dle Kubátové (2018, s. 15–16) je daň definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů) nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti). Nenávratnost daně znamená, že daň, která je zaplacená se v budoucnu nevrací. Není možné ani předem stanovit, na jaký účel se zaplacená daň užije, proto je daň neúčelová. S tím souvisí i neekvivalentnost daně, jelikož neexistuje přímé plnění za platbu daně. Plnění oproti dani sice existuje v podobě veřejného statku, ale nelze změřit přímý užitek jedince z daného veřejného statku (Tepperová, 2019, s. 15–16).

Mezi daně řadíme například daně důchodové neboli daně z příjmu fyzických a právnických osob, dále daň z přidané hodnoty, majetkové daně a příspěvky na sociální a zdravotní pojištění. Každý z příspěvků, ať už na sociální nebo na zdravotní pojištění, plynou do jiné části veřejného rozpočtu. Příspěvky na zdravotní pojištění plynou do zvláštního fondu, zatímco příspěvky na sociální pojištění, ať už důchodové, nemocenské nebo ze státní politiky zaměstnanosti jsou příjmem státního rozpočtu. Státní rozpočet však přispívá i do zvláštního fondu. K daním lze přiřadit i clo, jelikož clo je platba do veřejného rozpočtu, která je neúčelová a povinná. Clo se vybírá při přechodu zboží nebo služeb přes hranice. V dnešní době se lze nejvíce setkat s dovozním clem, které má ochranný charakter, snaží se zvýhodnit a pomoci domácí produkci. Může také sloužit k omezení dovozu určitého zboží nebo služeb. V praxi nelze vymezit jasnou hranici mezi daní a poplatkem. Poplatek je stejně jako daň nenávratný a v případě některých daní i nepravidelný. Na rozdíl od daní je poplatek dobrovolný a účelový, jelikož subjekt dostává konkrétní protihodnotu za svoji platbu. Konkrétním příkladem poplatků jsou místní poplatky jako poplatek ze psa či poplatek z prodeje alkoholických nápojů. Výnosy

z místních poplatků jdou do rozpočtu obcí, na jejichž území jsou poplatky vybírány. V České republice je místní poplatek zařazen mezi poplatky, ale v jiných zemích se nazývají jako místní daně (Kubátová, 2018, s. 16–18).

Dalším příjmem veřejného rozpočtu je půjčka. Jedná se o úvěrový příjem, který je účelový, dobrovolný a nepravidelný, ale na rozdíl od daně a poplatku je půjčka návratná (Široký, 2015, s. 12). Veřejné půjčky nejčastěji probíhají skrze vládní dluhopisy nebo státní pokladniční poukázky. Jako dobrovolnou a nenávratnou platbu do veřejného rozpočtu lze klasifikovat dar, který může být jak účelový, tak neúčelový a často je poskytován v nepeněžní podobě (Kubátová, 2018, s. 18).

1.2 Konstruktivní prvky daně

Konstrukce daně je velmi složitá věc, která se musí posuzovat ve vzájemných souvislostech, jelikož ovlivňuje to, jak moc budou daněmi sociální skupiny a ekonomické subjekty zatíženy a do jaké míry je budou ovlivňovat. Důležitý je nejen objem vybraných daní, ale také kdy a od koho se odvody vyberou a jak daň bude působit na ekonomické subjekty a domácnosti (Vančurová aj., 2020, s. 13).

1.2.1 Daňový subjekt

Dle §20 Daňového řádu je daňovým subjektem osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně. Daňový subjekt má práva a povinnosti týkající se správného zjištění a stanovení daně po dobu běhu lhůty pro stanovení daně a při placení daně po dobu, ve které lze požadovat placení nedoplatku, a to i v případech, kdy přestal být daňovým subjektem.

Daňové subjekty lze z hlediska konstrukce a pravidel placení daně rozdělit na poplatníky a plátce daně. Poplatník daně je nositel daňového břemena, zpravidla také odvádí daň sám. Podstatné je, že jeho disponibilní zdroje, jako majetek či příjem, se krátí výběrem daní. U některých daní by bylo určení poplatníka administrativně velmi náročné až zbytečné, a proto vznikl i pojem plátce daně, což je další druh daňového subjektu. Plátce daně je zavázán státem, aby zahrnul daň do ceny své produkce a tuto daň odvedl. Ve skutečnosti je možné se setkat s tím, že plátce nemůže zvednout cenu produkce o celou výši daně, a tak plátce musí část daně nést sám (Vančurová aj., 2020, s. 14–15).

1.2.2 Předmět daně

Předmět daně lze obecně definovat jako veličinu, ze které se daň vybírá (Vančurová aj., 2020, s. 16). Veličinou může být věc, majetek, příjem, činnost, úkon apod. Předmět daně je často rozhodující pro samotný název daně, proto se můžeme setkat například s daní z příjmů nebo s daní z nemovitých věcí, kde předmětem daně, jak již název napovídá, je nemovitá věc (MFČR, 2020, s. 15).

1.2.3 Základ daně a zdaňovací období

Základ daně se vyjadřuje v peněžních, nebo jiných měrných jednotkách a určuje, z čeho bude daň stanovena. Existují dva druhy základu daně, a to valorický a specifický. Specifický základ daně je vyměřován v nepeněžních jednotkách jako je hmotnost, objem nebo množství (MFČR, 2020, s. 15). Příkladem specifické daně může být daň z nemovitých věcí, kde je základ daně převážně vyjádřen v m². Výjimkou je zemědělská půda, u které je základ daně měřen v korunách, jelikož se vychází z úředních cen pozemků, které je možné nalézt v příloze vyhlášky Ministerstva zemědělství (Vančurová aj., 2020, s. 21). Valorický základ daně se vyměřuje v peněžních jednotkách (MFČR, 2020, s. 15). Jako příklad valorické nebo také hodnotové daně lze uvést důchodovou daň nebo daň ze spotřeby. Problémem určení náležitého základu daně je velmi těžký způsob ocenění předmětu daně (Vančurová aj., 2020, s. 21).

Vančurová aj. (2020, s. 22) definují zdaňovací období jako pravidelný časový interval, za který nebo na který se základ daně stanoví a daň vybírá.

Ne u všech daní a poplatků se můžeme setkat se zdaňovacím obdobím, v některých případech se předmět a základ daně určuje ke konkrétnímu okamžiku. Nejčastější délka zdaňovacího období je kalendářní rok, čtvrtletí či měsíc, ale obdobím může být jakýkoliv časový úsek. Není ani nutné, aby rok byl čistě kalendářní. Například u daně z příjmů právnických osob se můžeme setkat i s hospodářským rokem (MFČR, 2020, s. 16).

1.2.4 Sazba daně

Sazbu daně je možné chápat jako měřítko, díky kterému je možné stanovit daň z daňového základu (MFČR, 2020, s. 15). Sazbu daně lze rozdělit podle dvou kritérií, a to na dělení dle druhu předmětu daně a daňového subjektu a dělení ve vztahu k velikosti základu daně. Dle druhu předmětu daně nebo daňového subjektu lze rozdělit ještě na jednotnou a diferencovanou. Jednotnou sazbu daně můžeme charakterizovat jako jednotnou pro všechny druhy a typy předmětu daně. Sazba daně je také nezávislá na kvalitě předmětu daně či typu daňového subjektu. Tyto sazby daně jsou typické pro daň z elektřiny a od roku 2008 i daň z příjmů

fyzických osob. Daň z přidané hodnoty je diferencovanou daní, jelikož má tři sazby daně, první je 21 % a vztahuje se na většinu zboží a služeb, druhá 15 % je např. pro potraviny a nejnižší sazba daně je 10 % pro léky nebo knihy. Diferencovanou daň lze tedy definovat tak, že se její výše mění v závislosti na druhu předmětu daně. Sazba daně se nemusí pouze měnit v závislosti na tom, jak je předmět daně kvalitní, ale i dle daňového subjektu (Vančurová aj., 2020, s. 24–25).

Dělení dle vztahu k velikosti základu daně lze sazbu daně rozdělit na pevnou a relativní (Vančurová aj., 2020, s. 25). Pevná sazba se využívá u specifického základu daně, který je určený například metry čtverečními, hektolitry nebo tunami. Pevná sazba se vypočítává sazbou, která je pevně daná částkou bez ohledu na hodnotové vyjádření daňového základu. Jako příklad pevné sazby je možné uvést sazbu u daně ze staveb a jednotek (MFČR, 2020, s. 15). Pokud máme hodnotový neboli v Kč vyjádřený základ daně, tak využíváme relativní sazbu daně. Obvykle se tato sazba daně využívá u běžných daní, ale můžeme ji najít i u daní kapitálových. Relativní sazbu daně dělíme ještě na lineární sazbu daně, kde sazba daně roste ve stejném poměru s růstem základu daně. Výhodou tohoto výpočtu je jeho jednoduchost, kdy daň je stanovena jako procento ze základu daně (Vančurová aj., 2020, s. 26). Dalším druhem relativní sazby je progresivní sazba, při které se s výší daňového základu zvyšují i procentní sazby. Pokud se jedná o ostré zvýšení daně při zvýšení daňového základu, tak se jedná o progresivně stupňovité sazby, ale pokud je přechod pozvolný, tak se jedná o progresivně klouzavé sazby (MFČR, 2020, s. 15).

1.3 Historie daní

S prvními úvahami o zdaňování přišel již Aristoteles v rámci klasické filozofie. Ve svých spisech zaznamenal, jak je důležité se při výběru poplatků držet spravedlnosti a vybírat ve veřejném zájmu, ale tak, aby nikdo neupadl do chudoby (Horbulák, 2015, s. 203). S odvody se setkali již obyvatelé prvních států, jelikož byly nutné pro chod organizované společnosti. V otrokářské společnosti hrály daně druhořadou roli, a byly vybírány spíše v naturální než peněžní podobě. Hlavní část výdajů byly vydávány na vojsko, veřejné stavby a správu, jinak ke svému fungování stát nepotřeboval příliš mnoho financí, protože spousta funkcí byla tzv. čestných jako například senátorství, funkce ve správě nebo právě vojenská služba. Z vojska plynuly i největší příjmy státu, a to v podobě válečné kořisti. Ve starém Egyptě měl panovník absolutní vlastnické právo, z toho vycházela i povaha daní. Ty se vybíraly převážně v naturální podobě, a to jako výtěžků z půdy nebo živnostenských výrobků. Staré Řecko daně pojalo jinak, a to na základě toho, že placení daní bylo formou vyššího společenského uvědomění. Příjmy

daňového charakteru pocházely z prodejů a cel, které byly propachtovány státu. Dalším vývojem antického hospodářství začíná na významnosti nabývat tribut, ze kterého se později stala pozemková daň, která se vybírala každoročně a výše této daně byla až 20 % výnosu z pozemku. Mezi další odvody státu patřily domovní poplatky, poplatky z držení dobytka či poplatek za narození syna (Široký, 2015, s. 13).

V období feudálních států se daně většinou vybíraly v peněžní formě, a to pouze v malém množství. Daně se týkaly převážně panovnického dvora formou tributů či organizovaných sbírek. Vývojem došlo k rozvoji nových druhů daní, které jsou již peněžního charakteru a začínají být vybírány v pravidelných intervalech. Mezi tyto nové druhy můžeme zařadit například domény, kterými byly odváděny výnosy z majetku panovníka. Dalším odvodem je právo těžby, lovu či právo razit mince. Tyto odvody se nazývají regály. Od 12. století k těmto odvodům přidaly další dva druhy daní. Prvním z nich jsou tzv. kontribuce, které jsou první formou dnešních přímých daní. Tento druh daní byl vybírán poněkud zvláštním způsobem a to tak, že panovník či stavovský sněm schválil objem peněz, které je potřeba vybrat a následně se určité částky rozdělily mezi jednotlivá města, feudální panství nebo léna a ty je dále rozdělily mezi cechy nebo přímo mezi jednotlivé obyvatele. Akcízy lze kategorizovat jako první daň přirovnatelnou k nepřímým daním, jak je známe dnes. Akcízy jsou založeny na tzv. regálu, který se postupně přeměnil na poplatek ze zboží prodávaného na tržnicích, nebo při jeho oběhu, což lze přirovnat k dnešní spotřební dani. V období feudalismu vznikla profese daňového pachtýře, který vlastní licenci, díky které může vybírat daně. Licence byla dvojího druhu, buď pouze na jednu daň tzv. daňový pacht, nebo pachtýř mohl mít právo na výběr všech daní, tzv. generální pacht. V tomto období vznikly i tzv. katastry neboli seznamy nemovitostí, díky kterým vznikly později majtkové daně (Široký, 2015, s. 14–15).

V raném novověku byla snaha o co nejvyšší efektivitu výběru daní. S komplexnější teorií do dnes platných čtyř zásad a to spravedlnosti, určitosti, pohodlnosti a úspornosti přišel až Adam Smith (Horbulák, 2015, s. 203). Další zásadní metou pro vývoj daní byla éra liberalismu, který je typický omezováním zásahů do ekonomiky, díky čemuž by se dalo předpokládat, že daňové zatížení bude spíše klesat, ale opak je pravdou. Jelikož rostla úloha státu v ekonomice, tak se rozrůstaly oblasti, do kterých stát musel zasahovat a také je financovat, proto daně se stále zvyšoval rozsah a objem daní. Daně jsou již v tomto období hlavním zdrojem příjmů státního rozpočtu. Týkají se všech ekonomických subjektů, jsou všeobecné a rovněž se platí v pravidelných intervalech. Výdaje státního rozpočtu jdou nejvíce na koloniální výboje, ale již se prosazují i výdaje na zdravotnictví a školství. V tomto období

již vznikla první ucelená daňová soustava rozdělená na nepřímé a přímé daně. Přímé daně jsou rozděleny na dva základní typy. Výnosové daně jsou prvním typem přímých daní a stanovily se na základě množství výroby a často jen podle vnějších znaků. Druhé členění je na daně důchodové, které byly stanoveny na základě příjmů a platební schopnosti jedince. V období přelomu 19. a 20. století stále převládají zvyšující se náklady na státní sektor. Většina vyspělých států již garantuje minimální úroveň vzdělání, snaží se co nejvíce chránit zdraví občanů, dbát na přerozdělovací procesy a cílem pro stát je dosažení cílů sociální politiky. Začíná se rovněž řešit otázka daňových úniků převážně u firem, které podávají daňové přiznání, kde se může stát, že firma nepřizná všechny příjmy, kdežto u zaměstnanců toto není možné, jelikož daň se odečítá z jejich mzdy. Legislativy vyspělých států procházely rozsáhlou daňovou reformou, a to zejména v oblasti cel, které jsou uvaleny většinou pouze na dovoz, nikoliv na vývoz zboží. Běžně využívaným dokumentem pro zjištění a stanovení daně se stává daňové přiznání. Daňový výnos se přestává vypočítávat podle vnějších znaků, ale již dle skutečného stavu (Široký, 2015, s. 15–16).

S postupem 20. století se stále zvyšuje daňové zatížení obyvatelstva, převážně kvůli snaze uhradit náklady vzniklé první světovou válkou, hospodářskou krizí a očekáváním druhé světové války. Ve 40. až 60. letech minulého století John M. Keynes pokládal za důležité dbát na stabilizační funkci daní a vytváření efektivní poptávky v ekonomice. Opět rostlo daňové zatížení, v některých státech je celková daňová kvóta vyšší než 50 % hrubého domácího produktu. Poprvé se objevuje jako forma nepřímého zdanění daň z přidané hodnoty. Se snižováním daní a podporou nabídky se setkáváme v 70. až 90. letech 20. století. Zvyšuje se podíl nepřímých daní na celkových daňových výnosech, nejvyšší zásluhu na tom má daň z přidané hodnoty. I přes neutuchající diskuse o poměru přímých a nepřímých daní pokračuje v 21. století růst vlivu nepřímých daní na daňových výnosech. Rovněž má, čím dál větší význam globalizace, jak v oblasti zjednodušování mezinárodního obchodu, tak v omezování daňových úniků (Široký, 2015, s. 16–17).

1.4 Funkce daní

Daně nemají pouze funkci naplnit veřejné rozpočty, daně se v moderní době stávají velmi důležitým nástrojem ekonomické politiky státu. K nejdůležitějším funkcím patří funkce fiskální, redistribuční, alokační, stabilizační a stimulační (Kubátová, 2018, s. 11). Pokud by byla některá z funkcí vynechána, tak by to mohlo vyústit v negativní makroekonomický i mikroekonomický dopad jako například zvýšení nezaměstnanosti nebo úpadek ekonomických subjektů (Vančurová aj., 2020, s. 11).

1.4.1 Fiskální funkce

Cílem fiskální funkce je naplnění veřejných rozpočtů a následné financování výdajů z těchto rozpočtů, proto je to primární a také historicky nejstarší funkce daně (MFČR, 2020, s. 8). Přesto, že existují i další funkce, tak se vždy musí dodržet jejich hlavní fiskální funkce. Fiskální funkce má být zachována, ale i tak je možné najít daň, jejíž hlavní funkcí není naplňovat veřejný rozpočet. Příkladem takovéto daně je daň ekologická, ta má za účel ochranu životního prostředí a v nejlepším případě odstranění výroby a služeb, které životní prostředí ohrožují. Pokud by daň dosáhla svého cíle, tak by zanikla. Neznamená to ale, že pokud bude stát chtít více naplnit veřejný rozpočet, tak bude stačit pouze zvednout daňovou sazbu. V konečném důsledku to může znamenat spíše úbytek vybraného objemu daní, jelikož kvůli zvýšené sazbě daně se může stát, že se lidé budou snažit více vyhnout dani nebo se jejich spotřeba celkově sníží a následně se vybere méně daní. Případá v úvahu i snížení sazby daně za účelem zvýšení příjmu veřejného rozpočtu. V tomto případě věříme ve zvýšení spotřeby obyvatel, zvýšení HDP i migraci obyvatel za prací. Díky následnému růstu ekonomiky, může stát i přes snížení daňové sazby vybrat větší objem peněz z daní, než kdyby sazbu ponechal nebo ji dokonce zvýšil (Vančurová aj., 2020, s. 11).

1.4.2 Redistribuční funkce

Společnost nepovažuje za spravedlivé rozdělení důchodů a celkového bohatství vzniklého fungováním trhu, a proto se státy snaží o přerozdělení části důchodu a bohatství od bohatší části obyvatel k té chudší (Kubátová, 2018, s. 19). Díky této funkci daně, by se měly zmírnit rozdíly mezi jednotlivými subjekty na trhu (MFČR, 2020, s. 8). Pokud má stát tuto funkci splnit, tak bohatší část obyvatel musí platit vyšší daně než ta chudší. Jelikož nelze změřit to, kdo má větší důchod a bohatství, tak se používá tzv. základ daně, díky kterému se vypočte daň. Pro měření dopadu můžeme využít i poměr částky daně a příjmu (Vančurová aj., 2020, s. 12).

1.4.3 Alokační funkce

Alokační funkce stát užívá především tehdy, pokud se na trhu vyskytuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Mezi důvody tržního selhání patří: existence veřejných statků, statků pod ochranou, nedokonalé konkurence a externalit (Kubátová, 2018, s. 19). Alokační funkce se daněmi snaží řešit neefektivnost optimálního rozdělení zdrojů mezi soukromou a veřejnou spotřebu a také problematiku umístování vládních výdajů (Široký, 2015, s. 20). Aby daně plnily tuto funkci, tak je pro subjekt v podstatě jedno, zda ho stát podpoří přímými výdaji v podobě dávek nebo mu sníží daně a tím umožní získat požadovanou investici. Pokud stát poskytne zvýhodnění pomocí snížení daní, tak se jedná o nepřímou daňovou podporu neboli nepřímé financování.

Stát také může usměrňovat spotřebu subjektů a tím alokovat prostředky tam, kde to stát považuje za potřebné. Například právem subjektu je možnost si odečíst zaplacené příspěvky na penzijní připojištění od základu daně z příjmů. Tím se stát snaží zvýšit úspory na stáří (Vančurová aj., 2020, s. 12).

1.4.4 Stabilizační funkce

V období růstu ekonomiky tzv. konjunktury roste rychle spotřeba i důchody a následně je do veřejného rozpočtu odváděno větší množství daní a díky tomu má stát možnost vytvářet rezervu pro období úpadku ekonomiky. Vybíráním více odvodů zároveň předcházíme přehřátí ekonomiky. Stagnace je období, kdy dochází k úpadku ekonomiky. V tomto období se menší část daní převádí do veřejných rozpočtů a tím pomáhají k opětovnému nastartování ekonomiky (Vančurová aj., 2020, s. 13). Období konjunktury a stagnace nazýváme ekonomický cyklus, jehož výkyvy se snaží zmírnit stabilizační funkce v zájmu růstu ekonomiky, optimální zaměstnanosti a cenové stability (Široký, 2018, s. 20).

1.4.5 Stimulační funkce

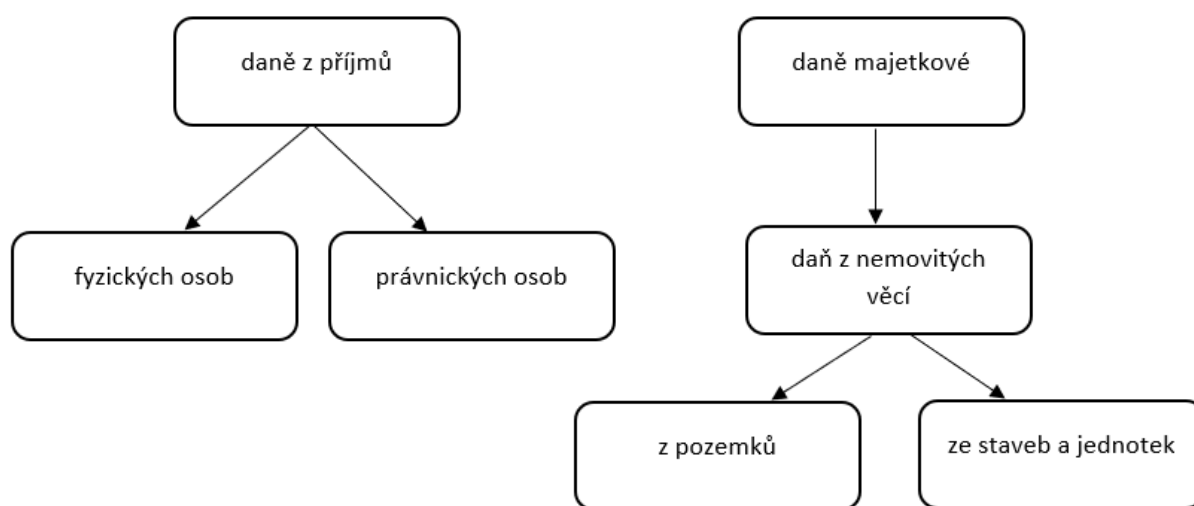
Úlohou stimulační funkce je pozitivně či negativně ovlivňovat chování subjektů při spotřebě. Daně jsou obecně subjekty považovány za břímě a toho je využito pro jejich ovlivňování, jelikož se přirozeně snaží co nejvíce snížit svou daňovou povinnost (MFČR, 2020, s. 8). V případě pozitivního stimulování subjektů stát poskytuje různé formy daňových úspor. Jednou z forem daňových úspor je pro podnikatele možnost snížit si základ daně z příjmů odečtením ztráty z minulých let. Tímto způsobem se stát snaží snížit podnikatelské riziko. Dalším příkladem, kdy se stát snaží podpořit chování subjektů jsou tzv. „daňové prázdniny“. Pokud subjekt splní určité podmínky jako tvorba pracovních míst, zavedení nových technologií či určitý objem investic, tak danému subjektu sníží stát daně. Naopak v případě negativního ovlivňování jde většinou o zvyšování objemu zdanění, aby cena produktu subjekty odradila. Jako příklad je možné uvést vysoké zdanění alkoholu a tabákových výrobků, které poškozují zdraví uživatelů a tomu se snaží stát zabránit (Vančurová aj., 2020, s. 12–13).

2 DRUHY DANÍ

V této kapitole je rozebrán daňový systém České republiky a odvody sociálního zabezpečení. Poslední část této kapitoly je věnována Evropské integraci.

2.1 Přímé daně

U přímých daní nelze daňovou povinnost převést na nikoho jiného, proto ji musí odvést ten, kdo má daň platit (MFČR, 2020, s. 13). Přímé daně jsou adresovány přímo dané osobě a jejich výše je ovlivněna a vypočtena na základě příjmové a majetkové situace daného subjektu. Přímé daně je možné rozdělit na daně majetkové a daně z příjmů (Široký, 2015, s. 25). Na Obrázek 1 je zaznamenáno rozdělení přímých daní.

Obrázek 1 Dělení přímých daní.

Zdroj: vlastní zpracování dle Vančurová aj. (2021 str. 61)

2.1.1 Daně z příjmů

Důchodové daně jsou považovány za nejdůležitější daň ve většině zemí. Jsou nejvíce ekonomicky efektivní, spravedlivé a komplexní, lze do nich zahrnout různé sociální úlevy, což u jiných daní, např. spotřebních daní, není možné (Kubátová, 2018, s. 158). Mezi příjmové daně lze zařadit daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob.

Jako první vznikla daň z příjmu fyzických osob, a to již v roce 1799 v Anglii (Široký, 2015, s. 57). Nevýhodou této daně je neefektivnost vysokého zdanění vyšších důchodů, které jsou pro poplatníky daně spíše destimulační, jelikož je odrazují od snahy získat vyšší důchod. Poplatníci si proto raději volí volný čas, nebo si zdanění krátí prostřednictvím daňových úniků (Kubátová, 2018, s. 159).

Daň z příjmů právnických osob v České republice je ve světě pojmenována různě. Je možné se setkat s pojmy jako důchodová daň korporací nebo daň ze zisku korporací (Kubátová, 2018, s. 182). Tato daň je jednou z nejmladších daní v daňových systémech. Vznikla až v roce 1898 v Německu. Historicky navázala na výnosové daně, ale s tím rozdílem, že zde se zisk firmy zdaňuje podle zjištěných účetních pravidel (Široký, 2015, s. 61). O této dani dokonce existují názory, že není důvod ji vybírat, jelikož zisky korporací se nakonec stanou osobními důchody fyzických osob a ty následně budou zdaněny osobní důchodovou daní. Další negativy na této dani je například to, že společnosti daň přesouvají na jiné subjekty (Kubátová, 2018, s. 186–187). V České republice jsou dle §18 odst. 1 zákona O daních z příjmu jsou předmětem daně z příjmu právnických osob příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li dále stanoveno jinak. Celkový objem vybraných daní závisí na daňové základně a sazbě daně. Daňová základna se zjišťuje z účetního zisku, který se ale v některých zemích z velké části upravuje. Z tohoto důvodu účetní zisk může být zcela jiný než zisk, který se následně zdaní. Například v Německu si je účetní zisk a zdaňovaný zisk téměř roven. V Nizozemsku či Velké Británii jsou tyto dva zisky většinou velmi rozdílné. Největší podíl na rozdílech v daňových základech mají různé daňově uznatelné náklady, daňové úlevy, různé předpisy pro daňové odpisy a také odlišné započtení obchodních ztrát (Kubátová, 2018, s. 189–190).

2.1.2 Majetkové daně

Majetkové daně se začaly vybírat z toho důvodu, že většina subjektů mění určitou část svých příjmů za majetek. Tyto daně lze uložit různým způsobem. Prvním z nich je uvalit daň pouze na část majetku. Druhým typem je zdanění čisté hodnoty majetku. Majetkové daně se většinou vztahují na půdu, stavby, případně na movité věci jako jsou například motorová vozidla (Široký, 2015, s. 66). Jsou pouze doplňkem veřejného rozpočtu, jelikož se svým rozsahem ani zdaleka nemohou rovnat daním ze zisku. Tyto daně jsou ale významné pro uspokojování veřejných potřeb na místní úrovni (Kubátová, 2018, s. 237). V České republice upravuje majetkové daně zákon číslo 338/1992 Sb. O dani z nemovitých věcí, tento zákon se týká daně z pozemků a daně ze staveb a jednotek.

Pozemky na území České republiky, které jsou evidovány v katastru nemovitostí jsou předmětem daně z pozemků. Daň se ale netýká pozemků, na nichž jsou lesy ochranného pásma a lesy zvláštního určení, pozemky, které jsou určeny pro obranu České republiky, a další (Česko, 1992d, §2). Osvobozené pozemky jsou stanoveny v zákoně O dani z nemovitých věcí v § 4. U části pozemků je základ daně určen hodnotově, tedy vynásobením rozlohy pozemku v m² s průměrnou cenou této půdy za m². Nejčastěji se využívá u zemědělské půdy. Druhým

častějším využitím je specifické určení základu daně, kdy se využívá skutečná výměra pozemku. Sazba daně je rozdílná podle jednotlivých druhů pozemků kvůli rozdílnému základu daně. U hodnotového vyjádření je základ daně relativní, vyjádřen v procentech. Pevná sazba daně je použita u stanovení základu daně v m² (Vančurová aj., 2020, s. 374).

Daň z nemovitých věcí je velmi starou daní. Poplatníkem této daně je vlastník, popřípadě spoluvlastník, stavebník a nájemce (Vančurová aj., 2020, s. 367–368). Předmětem daně jsou stavby a jednotky, které se nacházejí na území České republiky. Zdanitelná stavba musí být dokončená nebo užívaná. Základ daně je určený z výměru stavby a jednotky v m². U jednotek se upravená podlahová plocha násobí koeficientem. Sazba daně je pevně určená v korunách na m² (Česko, 1992d, §7, §10–11).

Dědická a darovací daň byla v České republice zrušena, stejně jako na Slovensku či v Austrálii. Ve státech, kde stále vybírají dědickou a darovací daň, tvoří pouze doplňkový příjem federálního či ústředního rozpočtu s výjimkou Švýcarska, kde jsou tyto daně příjmem kantonů (Kubátová, 2018, s. 250).

2.2 Nepřímé daně

Nepřímé daně nemají přímého adresáta a jsou zahrnuty v cenách zboží a služeb. Moment zdanění probíhá při nákupu či spotřeby dané komodity, ve které je již daň zahrnuta (Široký, 2015, s. 26). Subjekt, který odvádí daň ji neplatí z jeho vlastního důchodu, ale prostřednictvím zvýšení ceny komodity ji přenáší na jiný subjekt. Na rozdíl od přímých daní zde existují dva subjekty a to poplatník, který platí daň prostřednictvím vyšší ceny a plátce, který daň odvádí finančnímu úřadu (Kubátová, 2018, s. 20).

2.2.1 Univerzální daně

Mezi univerzální daně patří daň z přidané hodnoty. Dle MFČR (2020, s. 97) je podstatou DPH zdanění přidané hodnoty, tj. hodnoty zboží či služby, kterou si plátce této daně přidává k hodnotě nakoupeného zboží a služeb.

Mechanismus této daně zajišťuje, že je tato daň neutrální. Neutrálnost daně znamená, že na zaplacenou daň v ceně nakoupeného zboží nebo služeb již nebude podruhé uvalena daň (MFČR, 2020, s. 97). K dalším pozitivům této daně patří zdanění služeb, zjednodušení mezinárodního obchodu díky možnosti vývozu bez daně a dovozu s tuzemskou daní, snížení daňových úniků či vyšších výnosů ze spotřeby, které umožnilo snížit neúměrné zatížení příjmových daní. Mezi nevýhody DPH patří velká administrativní náročnost pro plátce daně i stát, aby daň účinně

fungovala. Z hlediska politického, technického i administrativního je náročné přejít na tuto daň, pokud ji stát ještě nemá zavedenou. S tím souvisí i obava ze zvýšení inflace, když se zavede nová daň. Jednorázové zvýšení nebo zavedení daně vede většinou k zvýšení spotřebitelských cen a k následnému inflačnímu růstu (Kubátová, 2018, s. 224–227).

2.2.2 Selektivní daně

Orgánem pro správu selektivních daní jsou celní orgány. Výjimkou jsou daně z hazardních her a silniční daně, které spravují místní finanční úřady. Mezi selektivní daně řadíme clo, ekologické daně, daň z hazardních her a spotřební daně (Vančurová aj., 2020, s. 270). Selektivní daň je jednou z nejstarších daní. Hlavními důvody pro využití spotřební daně je odrazení spotřebitelů od spotřeby, která jim může uškodit a jejich následné konání může zvýšit výdaje veřejného rozpočtu například na léčbu kuřáků. Druhým důvodem je vysoký příjem státního rozpočtu, díky vysokým sazbám a nízké elasticitě spotřeby. Tyto daně jsou v zemích Evropské unie harmonizovány stejně jako například DPH. Harmonizace je nutná, jelikož selektivní daně se promítají do cen, a tak se mohou stát překážkou volného obchodu mezi státy. Harmonizován je nejen předmět, základ a sazba daně, ale také samotná administrativa daně (Kubátová, 2018, s. 233–235).

Ekologické daně zatěžují energetické produkty jako je elektřina, pevná paliva a zemní plyn a další plyny. Tato daň je jednorázová, což znamená, že zatěžuje konečného spotřebitele a ne obchodníka, který je prodává dál. Cílem ekologické daně je snižování spotřeby energie, čímž se sníží negativní dopad na životní prostředí. Za správu daní jsou zodpovědné celní orgány. Základem daně je množství produktu ve fyzikálních jednotkách (Vančurová aj., 2020, s. 295).

Daně spotřební mají základ daně tvořen množstvím, které je vyjádřeno ve fyzických jednotkách nebo kusech. Mezi produkty zatíženými spotřební daní patří například tabák, benzín nebo energetické produkty (Kubátová, 2018, s. 220, 233).

Cla zatěžují dovážené zboží jako jsou hmotné movité věci a elektrické energie. Celní orgány jsou příslušné k provádění celního dohledu, jehož součástí je celní řízení. Výsledkem celního řízení je propuštění zboží do jednoho z celních režimů na území Evropské unie. Základem pro výpočet cla je celní hodnota, což je částka v korunách, která vyjadřuje skutečnou cenu dováženého zboží, ke které se připočtou náklady na zprostředkování, náklady na nádoby, obaly a balení, doprava na hranice EU, licence a další související náklady. Z celní hodnoty je clo vypočítáno procentní sazbou, která je rozdílná podle druhu a původu zboží (Vančurová aj., 2020, s. 281–282).

2.2.3 Daň z užívání

Silniční daň je významným příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury. V rámci silniční daně je výrazně využíváno motivační opatření, které přispívají k nákupu vozidel, která jsou šetrnější k životnímu prostředí či k celkové obměně vozového parku. Poplatníkem daně je provozovatel vozidla, který je zapsán v technickém průkazu (MFČR, 2020, s. 91). Předmětem silniční daně jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla, která jsou registrována, provozována a používána na území České republiky. (Česko, 1993, §2) Osvobozeny od daně jsou například motocykly, vozidla zabezpečující linkovou vnitrostátní přepravu. (MFČR, 2020, s. 92). Základ daně se vypočítává u osobních automobilů ze zdvihového objemu motoru v cm^3 s výjimkou osobních automobilů na elektrický pohon. U návěsů je základem daně počet náprav a součet největších povolených hmotností na nápravu v tunách a v případě ostatních automobilů počet náprav a nejvyšší povolená hmotnost v tunách (Česko, 1993, §5). U silniční daně se uplatňuje pevná roční sazba daně, ale ve specifických případech je možné využít denní sazbu daně. Sazba daně může být procentně snížena v závislosti na využití vozidla. (MFČR, 2020, s. 94)

2.3 Pojistné na sociální zabezpečení

První systém odvodů na sociální pojištění, které se většinou skládá ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění, byl zaveden v Německu v roce 1898 z důvodu nutnosti finančního pokrytí plateb nemocenských, všeobecné zdravotní péče a starobních důchodů (Široký, 2015, s. 65). Sociální zabezpečení má krýt výdaje, jako je starobní a invalidní důchod, nemocenské dávky, dávky v nezaměstnanosti, náhrady při pracovních úrazech, zdravotnické služby, dávky v mateřství a další dávky, které jsou uzpůsobeny podle potřeb a podmínek jednotlivých zemí. V některých zemích nejsou zavedeny příspěvky na sociální zabezpečení, a tak jsou potřebné dávky kryty přímo soukromými osobami, anebo ze státního rozpočtu z daní (Kubátová, 2018, s. 206). Příspěvky na sociální zabezpečení odvádí zaměstnanci ze svých mezd, zaměstnavatelé za zaměstnance jejich firem a také samostatně podnikající osoby, které platí příspěvky samy za sebe a své zaměstnance. Pokud fyzická osoba samostatně podniká a zároveň má statut zaměstnance, tak obvykle odvádí příspěvky na sociální zabezpečení z obou příjmů. Příspěvky placené zaměstnanci a podnikajícími osobami jsou podobné osobním důchodovým daním (Kubátová, 2018, s. 209).

Jsou různé názory na to, zda a jak zařadit příspěvky na sociální zabezpečení mezi daňové odvody. Kladné názory na zařazení sociálního zabezpečení mezi daňovou soustavu převažuje z důvodu vlastností a konstrukce pojištění, která je stejná s podstatou daně. Jako hlavní

argument pro nezařazení mezi daňové platby je, že většina států platby na sociální zabezpečení ukládá do zvláštních fondů, které často nejsou součástí státního rozpočtu (Široký, 2015, s. 64). Pojistné na sociální zabezpečení je stejně jako například daň z příjmů na základě zákona uvalená platba, takže se jedná o povinný odvod. Daň z příjmů je i nedobrovolný odvod, ale pojistné na sociálním zabezpečení obsahuje různé druhy pojištění a všechny druhy nejsou nedobrovolné. Jako dobrovolné by se dalo označit v České republice nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných, ale po registraci k tomuto odvodu se tato platba stane povinnou. V některých systémech sociálního zabezpečení je povoleno navýšení odvodu sociálního pojištění z důvodu vyšších dávek v budoucnu, v tomto případě je platba zcela dobrovolná. Stejně jako daně i odvod na sociálním pojištění je nenávratný, což znamená, že se v budoucnu nevrací. Ani plnění nebo dávky z daného pojištění nejsou brány jako navrácení pojištění. Pojistné na sociálním zabezpečení není sankcí za nesplnění povinností neboli není nesankční jako daň (Tepperová, 2019, s. 15).

Pojistné na sociálním zabezpečení se odlišuje od daně v účelovosti a ekvivalenci. Daň je ve většině případů neúčelová, i když se najdou výjimky jako třeba v České republice daň silniční, jejíž platby jdou do Fondu dopravní infrastruktury. V některých státech poplatník může určité procento z daní dát na specifický veřejně prospěšný účel, tzv. daňová asignace. Naopak u pojistného na sociálním pojištění je předem určeno, na jaký účel se platí, je tedy účelová. Účelnost může být faktická, kdy prostředky z pojistného jsou využity na plnění z pojištění, nebo stanovená zákonem. Ekvivalence znamená protiplnění poskytnuté proti povinné platbě. K posouzení ekvivalence dané platby je potřeba adresnost a míra plnění. U daně fakticky existuje protiplnění ve formě veřejných statků, ale přímý užitek z něj nelze změřit, proto je daň neekvivalentní. U pojistného na sociálním zabezpečení lze obvykle proti platbě poskytnout adresné protiplnění, takže je naplněn znak ekvivalence. Za protiplněním jsou v tomto případě považovány vyplacené dávky z pojištění. Platba ani protiplnění nejsou podmínkou pro účast na pojištění, ale povinnost vyplývající z účasti na sociálním pojištění je platba. Je možné ale najít výjimky, kdy účast je podmíněna platbou. Například v České republice nemocenské pojištění OSVČ. V souvislosti s ekvivalencí lze řešit i přiměřenost protiplnění v tom smyslu, zda jsou platby za sociální pojištění úměrné vůči přímému protiplnění. Pokud platby nejsou přiměřené, tak je otázkou, zda je lze považovat za ekvivalentní (Tepperová, 2019, s. 15–16).

2.4 Evropská integrace

Za počátek evropské integrace stojí tři základní smlouvy, které byly sepsány mezi lety 1951 až 1957. Jedná se o Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli, Smlouvu o založení

Evropského společenství pro atomovou energii a Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství. Cílem posledních dvou zmíněných společenství bylo zavedení celní unie, vytvoření společného trhu a společné politiky. Tyto smlouvy byly postupně doplněny či nahrazeny dalšími. Dne 7. února 1992 byla podepsána Smlouva o Evropské unii, která sjednotila všechny tři již vzniklé společenství pod jeden celek nazvaný Evropská unie. Evropská unie, ale zatím postrádala právní subjektivitu, což se změnilo novelizací této smlouvy podpisem Amsterodamské smlouvy v roce 1997. Od 1. února 2003 vstoupila platnost smlouva z Nice a díky tomu bylo možné rozšířit Evropskou unii (Nerudová, 2017, s. 1–2).

2.4.1 Harmonizace daní

Daňovou harmonizaci lze obecně popsat jako vyšší úroveň spolupráce mezi státy. Zahrnuje sladování jednotlivých daní i celých daňových systémů na principu dodržování pravidel všemi zúčastněnými státy. Týká se jak administrativy daně, tak i jejich konstrukce. Skládá se ze třech fází, a to určení daně, kterou je potřeba harmonizovat, harmonizování daňového základu a poslední fází je harmonizace daňové sazby (Široký, 2015, s. 93).

2.4.2 Smlouvy o zamezení dvojího zdanění

Pokud se prolnou dva nebo více daňově-právních systémů různých států, tak vzniká mezinárodní dvou, ale i vícenásobné zdanění příjmů a majetku, které není žádoucí, jelikož může demotivovat subjekty k rozšiřování své ekonomické aktivity i na území jiných států. Počáteční snahy o uzavírání smluv o zamezení dvojího zdanění byly nahodilé, ale postupně se praxí dospělo k tomu, že je třeba mít jednotný výklad a jednotnou terminologii. Pro smluvní státy proto vznikl určitý vzor smlouvy o zamezení dvojího zdanění, kterým se musely řídit (Široký, 2015, s. 89).

3 LEGISLATIVA DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ PRÁCE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH

Kapitola se věnuje dani z příjmů fyzických osob, sociálnímu a zdravotnímu pojištění v České republice, Slovinsku a Irsku.

3.1 Česká republika

Česká republika je parlamentní republikou s 10,5 mil. obyvateli. Rozloha je 78 866 km², která se následně člení se na 14 krajů. Úředním jazykem je čeština a měnou koruna česká (Hrad, 2022).

3.1.1 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob úzce souvisí se sociálním a zdravotním pojištěním, jelikož všechny zatěžují osobní příjmy. Konstrukce DPFO je velmi složitá z důvodu velkých požadavků, které jsou kladeny na tuto daň. Musí zajistit redistribuční funkci, kdy užitím osvobození od daně, slev na dani či odpočtu od základu daně je cílem podpořit poplatníkovo chování v souladu se společenskými prioritami. Zdaňovacím obdobím pro tuto daň je kalendářní rok (Vančurová aj., 2020, s. 155–156).

Poplatníkem daně je fyzická osoba, která je daňový nerezident nebo daňový rezident (Česko, 1992a, §2 odst. 1). Daňovým rezidentem je FO, která má na území České republiky bydliště, nebo se zde zdržuje po dobu alespoň 183 dnů v kalendářním roce, kdy toto období nemusí být souvislé a počítá se každý započatý den (Skalická, 2016, s. 34). Tato osoba zdaňuje příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, ale i příjmy ze zahraničí. Daňovým nerezidentem je fyzická osoba, o které to stanoví mezinárodní smlouva, anebo nesplňuje podmínky pro to být daňovým rezidentem. Zdaňuje pouze příjmy ze zdrojů vniklé na území České republiky (Česko, 1992a, §2 odst. 2-3).

Předmětem daně z příjmů jsou peněžní i nepeněžní příjmy fyzických osob kromě příjmů, které nejsou vymezené jako předmět daně. Předmětem daně nejsou například náhrady cestovného do zákonné výše u příjmů ze závislé činnosti. Více než 60 druhů příjmů je sice předmětem daně, ale od daně je osvobozen (Vančurová aj., 2020, s. 163).

Mezi nejčastější a nejdůležitější skupiny osvobozených příjmů patří sociální příjmy, některé bezúplatné příjmy, důchody, některé příjmy z prodeje majetku, s výjimkami pojistná plnění, náhrady škody a některé výhry. Do bezúplatných plnění lze zahrnout například nabytí majetku dědictvím či odkazem, darování movité věci od rodinného příslušníka, který žije ve společné

domácnosti. Nejvyšší podíl osvobození mají důchody a sociální příjmy, jako jsou dávky sociální podpory, veřejné zdravotní pojištění a nemocenské pojištění. Cílem je osvobození sociálních příjmů a minimalizovat míru přerozdělování prostřednictvím veřejných rozpočtů. Z tohoto důvodu jsou většinou osvobozeny také příspěvky od nadací, spolků a studijní stipendia. Pravidelně vyplácené důchody neboli penze jsou například invalidní, vdovský či starobní. Aby byla dodržena daňová spravedlnost, tak osvobození pravidelného důchodu nesmí důchod přesáhnout za kalendářní rok 36násobek minimální mzdy. Když tuto částku přesáhne, tak bude 36násobek minimální mzdy osvobozen a zbytek nad rámec bude muset být zahrnut do základu daně. Náhrada škody převážně nahrazuje újmu na majetku nebo příjmu, proto je většina náhrad osvobozena, ale pokud se pojistné plnění či náhrada škody týká samostatné činnosti nebo nájmu, tak není důvod k osvobození. Příkladem je pojistné plnění z budovy v obchodním majetku nebo používanou k nájmu (Vančurová aj., 2020, s. 163–164).

Příjmy jsou rozděleny do pěti dílčích základů daně, a to příjmy ze závislé činnosti, příjmy ze samostatné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy (Česko, 1992a, § 3 odst. 1).

Do příjmů ze závislé činnosti se započítávají plnění ze stávajícího, ale i minulého služebního, pracovněprávního či podobného poměru. Dále jsou započteny příjmy plynoucí z pozice člena družstva, komanditisti komanditní společnosti a společníka společnosti s ručením omezením nebo odměny likvidátora a člena orgánu právnické osoby (Česko, 1992a, § 5 odst. 1). Jelikož se v této části základu daně nachází mzdy a platy, tak ovlivňuje největší počet poplatníků. Zaměstnavatel je odpovědný za včasné a řádné odvedení daně, zaměstnanec již pouze obdrží mzdu nejen po odpočtu zálohy na daň, ale i sociálního a zdravotního pojištění. Na tento dílčí základ daně nelze použít žádné výdaje ani uplatnit záporné rozdíly mezi příjmy a výdaji v ostatních dílčích základech daně (Vančurová aj., 2020, s. 168, 173).

Příjmy ze samostatné činnosti jsou upraveny v §7 zákona o daních z příjmu. Pokud nejsou již zdaněny v příjmech ze závislé činnosti, tak se v tomto dílčím základu zdanění například příjem ze zemědělské výroby, živnostenského podnikání, vodního a lesního hospodářství a výkonu nezávislého povolání (Česko, 1992a, §7 odst. 1–2). Tento dílčí základ daně je velmi benevolentní v uplatňování výdajů. Rozdíl mezi příjmy a výdaji lze mít i v záporných hodnotách. Je možné uplatnit výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů (Vančurová aj., 2020, s. 169). Pokud poplatník neuplatní reálné výdaje, je možné uplatnit procentní výdaje

z příjmů, ale výše výdajů je omezena. Procentní výdaje se pohybují od 40 % do 80 % v závislosti na typu podnikání, ze kterého má poplatník příjmy (Česko, 1992a, §7 odst. 7).

Příjmy z kapitálového majetku jsou obvykle nevelkým, ale pravidelným příjmem, a proto se zdaňují odděleně. Týká se to příjmu z držby finančního majetku, který se ve většině případech zdaňuje u zdroje srážkou jako samostatný základ daně. Příkladem jsou úroky z vkladů na účet, úrokové výnosy z dluhopisů a podíly na zisku tichého společníka či kapitálových korporací. Výdaje se v tomto dílčím základu daně v zásadě neuplatňují, ale existují výjimky (Vančurová aj., 2020, s. 169, 213).

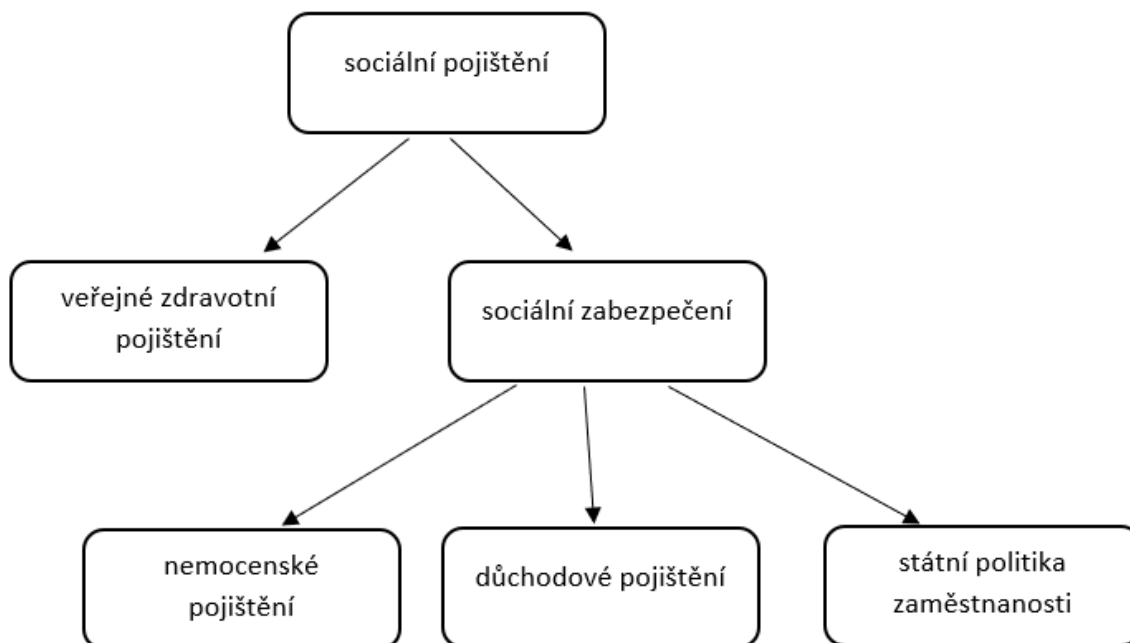
Pokud nejsou příjmy z nájmu zdaněny již v předchozích příjmech, tak do tohoto dílčího základu daně patří příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů, příjmy z nájmu movitých věcí, ale nesmí se jednat o pouze příležitostný příjem, ten by se zdaňoval v ostatních příjmech. Lze uplatnit skutečné výdaje na dosažení, udržení a zajištění tohoto příjmu nebo je možné využít výdaje ve výši 30 % z dosažených příjmů v tomto dílčím základu daně (Česko, 1992a, §9 odst. 1, 4).

V ostatních příjmech jsou zahrnuty veškeré příjmy, které nejsou samostatné základy daně a nejsou zahrnuty v ostatních dílčích základech daně. Není zde ani možné, aby výdaje byly vyšší jak příjmy a celkové uplatnění výdajů je velmi omezené. V případě, že poplatník po sečtení všech dílčích základů daně bude mít výdaje vyšší než příjmy, tak se bude nacházet v tzv. daňové ztrátě, kterou si bude moci uplatnit v dalších zdaňovacích obdobích (Vančurová aj., 2020, s. 169, 215).

V České republice jsou dvě sazby daně. První sazba daně se využívá pro část základu daně do 48násobku průměrné mzdy a činí 15 %. Jakákoliv částka nad tento základ daně bude zdaněna sazbou 23 % (Česko, 1992a, §16 odst. 1). Dle §16 zákona 586/1992 Sb. se daň vypočte ze základu daně sníženého o nezdanitelné části základu daně a od odčitatelné položky od základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů, a to jako součet součinů příslušné části takového základu daně a sazby pro tuto část základu daně.

3.1.2 Sociální pojištění

V České republice je systém sociálního pojištění složen z několika částí, viz Obrázek 2. První částí je veřejné zdravotní pojištění, které je odděleno od ostatních subsystémů. Druhý subsystém je sociální zabezpečení, které se dále skládá ze státní politiky zaměstnanosti, nemocenského a důchodového pojištění (Vančurová aj., 2020, s. 157–158).

Obrázek 2 Systém sociálního pojištění v České republice.

Zdroj: vlastní zpracování dle Vančurová aj. (2020, s. 158)

3.1.3 Veřejné zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění patří pod Ministerstvo financí, ale výnosy putují přes fond k tomu určený k zdravotním pojišťovněm, které mají na starosti správu tohoto pojištění. Je zákonem stanovený rozsah péče, který musí být zajištěn a financování slouží ke krytí s tím spojených výdajů (Vančurová aj., 2020 s. 157).

Pojištěncem je každá osoba, která má trvalý pobyt na území České republiky. Trvalý pobyt nemusí mít, pokud patří do několika výjimek jako například, že je tato osoba zaměstnaná u zaměstnavatele, který již má trvalý pobyt nebo sídlo v ČR nebo dané osobě byl udělen v ČR azyl (Česko, 1997, §2 odst. 1). Plátcem pojištění jsou pojištěnci, zaměstnavatelé a stát. Pojištěncem jsou s výjimkami zaměstnanci, OSVČ, osoby, které mají trvalý pobyt v ČR a stát za ně neplatí pojištění a jako pojištěnci se berou i děti narozené matce s trvalým pobytem na konci kalendářního měsíce, kdy dosáhne 60 dnů věku. Zaměstnavatel platí část pojistného za zaměstnance. Stát platí pojistné například za příjemce rodičovského příspěvku, vězně, studenty a další (Česko, 1997, §5, §6, §7 odst. 1). Veřejné zdravotní pojištění se platí ve výši 13,5 % za rozhodné období a zaokrouhlí se na celé koruny nahoru. (Česko, 1992b., § 2). Zaměstnanec platí 1/3 z této částky, která mu bude stržena z jeho výplaty, zbytek uhradí zaměstnavatel na své náklady (Vančurová aj., 2020, s. 172).

3.1.4 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení tvoří dva menší systémy, a to nemocenské a důchodové pojištění. Nemocenské pojištění má alespoň částečně pokrýt vypadlé příjmy pojištěnce v případě, kdy krátkodobě nemůže vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz. Důchodové pojištění se zaměřuje na dlouhodobou neschopnost pracovat třeba v případě stáří nebo invalidity (Vančurová aj., 2020, s. 158). Poplatníci pojistného jsou zaměstnanci, zaměstnavatelé a OSVČ. Pro zaměstnance a zaměstnavatele je rozhodné období pro vyměřovací základ kalendářní měsíc. Pro OSVČ je rozhodné období kalendářní rok (Česko, 1992c, §6, §3 odst. 1, 2, 4). Sazba pojistného je pro zaměstnance a zaměstnavatele jiná. Zaměstnavatel platí pojištění ve výši 24,8 %, ze kterého jde 21,5 % na důchodové pojištění, nemocenské pojištění je ve výši 2,1 % a zbylých 1,2 % jdou na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnanci se strhává z platu 6,5 %. Pro OSVČ je sazba pojistného ve výši 28 % na důchodové pojištění, 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti a v případě, že se účastní dobrovolně nemocenského pojištění, tak 2,1 % jde na tento odvod (Česko, 1992c, §7 odst. 1).

3.1.5 Státní politika zaměstnanosti

I přesto, že je člověk v produktivním věku, tak se může dostat do problému se zabezpečením svých potřeb. Státní politika zaměstnanosti proto pomáhá v nezaměstnanosti peněžitou podporou v případě, že se člověk stane nezaměstnaným a zároveň podporuje tvorbu nových pracovních míst, aby se nezaměstnanost snížila (Vančurová aj., 2020, s. 158–159).

3.2 Slovinsko

Slovinsko je administrativně členěno na 19 okresů. Je pluralitní republikou, která je řízena dvoukomorovým parlamentem. V roce 2004 tato země přistoupila do EU a od roku 2007 zde přijali jako svou měnu euro. V daňovém systému Slovinska lze najít přímé důchodové daně, příspěvky na sociální pojištění placené zaměstnancem i zaměstnavatelem, majetkové a nepřímé daně (Široký, 2018, s. 325).

3.2.1 Daň z příjmů fyzických osob

Zdaňovacím obdobím pro daň z příjmů FO je kalendářní nebo hospodářský rok, kdy daňové přiznání musí poplatník podat u správce daně nejpozději do 30. června následujícího roku. Příjmy daňových rezidentů Slovinska podléhají zdanění. Daňovým rezidentem se stane osoba, která má na území Slovinska trvalé bydliště nebo se zdržuje na území tohoto státu minimálně 6 měsíců v roce. Společné zdanění domácností je možné pouze v některých případech příjmů ze zemědělství, jinak je každá osoba zdaňována samostatně (Široký, 2018, s. 326).

Osvobozené příjmy jsou například dávky v nezaměstnanosti či stipendia (Široký, 2018, s. 326). Roční obecná sleva na dani činí 3 500 eur, pokud na daného rezidenta není uplatňována sleva na závislého člena rodiny. Pokud je roční základ daně nižší jak 13 316,83 eur, tak se daňová úleva navýší o částku, která se vypočte ze vzorce $18\,700,38 - (1,40427 \times \text{celkový příjem})$. Když celkový roční příjem klesne pod 11 166,37 eur, tak se daňová úleva zvýší na 6 519,82 eur. Za závislého člena rodiny si může rezident odečíst 2 436,92 eur ročně. Slevy na děti jsou znázorněny v Tabulka 1 . Roční úleva na děti, které potřebují zvláštní péči, je 8 830 eur. (EY Global, 2021, s. 1426–1427).

Tabulka 1 Roční úlevy na děti ve Slovinsku v eur

Počet dětí	Výše slevy (eur)
1	2 436,92
2	2 649,24
3	4 418,54
4	6 187,85
5	7 957,14

Zdroj: vlastní zpracování dle EY Global 2021

Zdanění podléhá příjem ze zaměstnání, obchodní příjmy, příjem ze zemědělství a lesnictví, příjmy z kapitálu, příjmy z převodu vlastnických práv a ostatní příjmy. Příjmy z pronájmu a příjmy z kapitálu jsou zdaněny zvlášť (EY Global, 2021, s. 1424–1425).

Příjmy ze zaměstnání zahrnují veškeré příjmy od zaměstnavatele jako je mzda, příplatky za dovolenou, doplňkové výhody a odměny ředitelům a zaměstnanecké benefity, mezi které jsou zařazeny i benefity pro rodinné příslušníky. Příjmy z výkonu podnikatelské činnosti a příjmy fyzických osob z obchodních transakcí se zdaňují v obchodních příjmech, což je druhý dílčí základ daně. Zdanitelný základ z obchodních příjmů se zjistí rozdílem mezi hrubými příjmy z podnikání a výdaji, které subjekt vynaloží na toto podnikání. Třetím dílčím základem daně jsou příjmy ze zemědělské činnosti a lesnictví. Sem spadají příjmy, které plynou z pozemků, které jsou v katastru nemovitostí zapsané jako zemědělská půda nebo les. Příjmy z převodu vlastnických práv jsou autorská práva, věcná práva, vynálezy, technické vzorce, metody. Na tento dílčí základ daně nelze uplatnit skutečné náklady, ale místo něj lze využít snížení dílčího základu daně o 10 % z příjmů z převodu vlastnických práv. Z tohoto základu daně se musí odvádět zálohy ve výši 25 %. Ostatní příjmy jsou například dary, ocenění, výhry, studentské granty apod. Záloha na tento dílčí základ daně je ve výši 25 %, kdy je sražena

u zdroje příjmů v případě nerezidenta nebo fyzické osoby a následně tyto osoby jsou povinné podat daňové přiznání (EY Global, 2021, s. 1424–1426).

Příjmy z pronájmu jsou zdaněny samostatně a to 27,5 % paušální sazbou daně. Do tohoto základu daně patří příjmy z pronájmu jak nemovitých, tak movitých věcí. Poplatníci si mohou odečíst skutečné výdaje nebo tzv. standardní náklady, což je 15 % z tohoto druhu příjmů. Stejnou sazbou daně jsou zdaněny i příjmy z kapitálového majetku, které zahrnují příjmy z dividend, úroků a kapitálového zisku. Úroky z vkladů a spoření do 1 000 eur ročně se osvobozují od daně. Příjmy z kapitálového zisku se pro účely zdanění dají snížit o skutečné výdaje, jako jsou náklady na pořízení či likvidaci. Sazba se za každých 5 let držení majetku snižuje o 5 %. Nejnižší sazba je ale 10 %, kdy této sazby je dosaženo po 15 letech příjmů z daného majetku (EY Global, 2021, s. 1424–1426).

Ve Slovinsku je sazba daně z příjmů FO ovlivněna výší příjmů, který je rozdělen do pěti rozmezí a pro každé rozmezí je stanovena jiná sazba daně, která je progresivní. Sazba daně se pohybuje od 16 % do 50 %, ale sazby se každý rok mění. Pro rok 2021 jsou sazby určeny viz Tabulka 2 (Taxsummaries, 2022).

Tabulka 2 Sazba daně z příjmů ve Slovinsku

Zdanitelný základ (eur)		Sazba daně (%)
Více než	Méně než	V (%)
0	8 500	16
8 500	25 000	26
25 000	50 000	33
50 000	72 000	39
72 000	a více	50

Zdroj: vlastní zpracování dle Taxsummaries 2022

3.2.2 Příspěvky na sociální zabezpečení

Kromě daně z příjmů FO je povinnost platit ještě příspěvky na sociální zabezpečení. Přispívat musí jak OSVČ, zaměstnanec i jeho zaměstnavatel. Základem pro výpočet této daně je hrubý příjem (Taxsummaries, 2022). Sociální zabezpečení zahrnuje jak zdravotní a důchodové pojištění, tak pojištění v případě invalidity a nezaměstnanosti. Výše, ze které se vypočítává odvod, není zastropována (EY Global, 2021, s. 1429). Výše příspěvků pro zaměstnance a zaměstnavatele je uvedena v Tabulka 3.

Tabulka 3 Sociální zabezpečení ve Slovinsku

Typ příspěvku	Zaměstnanec (%)	Zaměstnavatel (%)
Důchodové a invalidní pojištění	15,50	8,85
Zdravotní pojištění	6,36	6,56
Pojištění v nezaměstnanosti	0,14	0,06
Zranění v práci	0,00	0,53
Rodičovské pojištění	0,10	0,10
Celkem	22,10	16,10

Zdroj: vlastní zpracování dle Taxsummaries 2022

3.3 Irsko

Irsko je pluralitní republika, která se člení na 26 hrabství. Parlament má zákonodárnou moc a je tvořen dvěma komorami, a to Sněmovnou poslanců a Senátem. V roce 1973 přistoupilo k Evropskému společenství a je zakládajícím členem eurozóny (Široký, 2018, s. 250).

3.3.1 Daň z příjmů fyzických osob

Zdaňovacím obdobím pro daň z příjmů fyzických osob je v Irsku kalendářní rok a daňové priznání se podává do 31. října dalšího zdaňovacího období (Široký, 2018, s. 252). Daň je vybírána přes systém PAYE. Pokud daň není splacena do 31. října následujícího roku, tak je poplatník nucen zaplatit úroky. S povolením úřadů lze daňovou povinnost splatit ve 12 měsíčních splátkách, kdy součet těchto splátek se musí rovnat 105 % daňové povinnosti předchozího roku (EY Global, 2021, s. 723).

Zda bude osoba povinná k dani či ne závisí na tom, zda je rezidentem a kde má bydliště. Za rezidenta se považuje osoba, která za poslední jeden nebo dva roky strávila určený počet dní na území Irska. Bydliště není přímo definováno zákonem, ale posuzuje se dle umístění trvalého bydliště jednotlivce (EY Global, 2021, s. 711–712). Daňoví rezidenti, kteří mají bydliště v Irsku zdaňují zde své celosvětové příjmy, zatímco nerezidenti pouze příjmy vydělané v Irsku. V případě manželů je možnost jejich společného zdanění nebo zdanění každého zvlášť. Pokud má příjem jejich dítě, tak ten je zdaněn odděleně (Široký, 2018, s. 251). Daňoví rezidenti, kteří nemají bydliště v Irsku podléhají irské dani z příjmů v této zemi, dále v Irsku musejí zdanit příjem ze zahraničního zaměstnání, které ale probíhá na území Irska nebo jiné příjmy, které jsou vykonány na území Irska (Taxsummaries, 2022).

Osvobozen je například příjem osob nad 65 let do výše 18 000 eur. Tato částka se zdvojnásobí, v případě, že je poplatník vdáný/ženatý. Jestliže má poplatník děti, tak se osvobozený příjem

opět zvyšuje. Osvobozen je příjem z poplatníkovy obydli, ve kterém zároveň bydlí a částka příjmů nepřesáhne 14 000 eur (Široký, 2018, s. 251).

Tzv. kredity, které se odečítají od daňové povinnosti jsou pro jednotlivce 1 650 eur za rok, pokud manželé podávají přiznání společně, tak se jim ročně odečte 3 300 eur od daňové povinnosti. Jestliže mzda poplatníka podléhá dani u zdroje, tak se odečte ještě příspěvek PAYE ve výši 1 650 eur. Z platby za zdravotní a dentálního pojištění si poplatník odečte 20 % z hrubého pojistného, a to u dospělého do výše 1 000 eur a u dítěte do 500 eur (EY Global, 2021, s. 717–718).

Základ daně je rozdělen do čtyř dílčích základů daně, kterými jsou příjmy ze zaměstnání, samostatně výdělečné činnosti a příjmy z podnikání, příjmy z kapitálového majetku a honoráře ředitelů (EY Global, 2021, s. 714).

Prvním dílčím základem daně je příjem ze zaměstnání, do kterého jsou zařazeny platy, prémie, naturální požitky, náhrady výdajů, určité kapitálové příjmy a nepeněžní benefity od zaměstnavatelů. Nepeněžité benefity se oceňují pořizovací cenou, kterou zaplatil zaměstnavatel za daný předmět. V případě automobilu vlastněném zaměstnavatelem je pro účely tohoto dílčího základu daně zdaněno až 30 % z původní ceny auta, která může být snížena, pokud zaměstnanec platí zaměstnavateli za toto auto nebo pokud za rok zaměstnanec s tímto vozem ujel minimálně 24 000 kilometrů. Z půjček od zaměstnavatele je zdaněno 13,5 % u běžné půjčky a 4 % z půjčky na bydlení. Je možné snížit výši zdanění o úroky placené zaměstnancem. Posledním benefitem je, pokud zaměstnanec bydlí v domě zaměstnavatele a neplatí nájem, v tom případě budou do dílčího základu daně přičtena 4 % z tržní hodnoty nemovitosti. To ovšem neplatí, pokud zaměstnanec platí nájem. Zaměstnanci si mohou odečíst pouze výdaje, které bezprostředně souvisí s výkonem zaměstnání. Samostatná výdělečná činnosti a příjmy z podnikání mají jako dílčí základ daně čisté obchodní zisky, které jsou upraveny o odpočty, které daňová legislativa povoluje nebo naopak omezuje. Třetím dílčím základem daně jsou příjmy z kapitálového majetku. Tento základ zahrnuje příjmy z pronájmu nemovitostí, dividend a úroků. Posledním dílčím základem daně jsou honoráře ředitelů, které jsou považovány za zaměstnance pro daňové účely a za OSVČ nebo také zaměstnance pro účely sociálního pojištění (EY Global, 2021, s. 714–717).

Sazby pro daň z příjmů jsou rozděleny na dva typy. První typ zahrnuje svobodné či ovdovělé osoby a výše daně je od 20 % do 40 %, kdy rozhodující pro výši sazby je velikost příjmu, viz. Tabulka 4 (EY Global, 2021, s. 718).

Tabulka 4 Sazba daně z příjmů FO v Irsku pro svobodné a ovdovělé osoby

Zdanitelný příjem v EUR		Sazba
Od	Do	V %
0	35 300	20
35 300	-	40

Zdroj: vlastní zpracování dle EY Global (2021, s. 718)

Druhým typem jsou manželské páry, nebo páry posuzované společně. Výše daně je stejná jako u předchozích osob, ale výše zdanitelného příjmu je rozdílná. Výše příjmu je od 0 do 44 300 eur pro 20 % sazbu. Při vyšším příjmu je sazba již 40 %. Toto platí, pokud má příjmy pouze jeden z páru. V případě, že vydělávají oba, tak se sazba 20 % může používat až do příjmu 70 600 eur (EY Global, 2021, s. 718–719).

3.3.2 Příspěvky na sociální zabezpečení

Příspěvky na sociální zabezpečení zastřešuje v Irsku systém PRSI, neboli Pay-related social insurance. Ten se vypočítává pro zaměstnance z příjmů ze zaměstnání včetně zdanitelných nepeněžních položek a jeho výše je 4 %. PRSI nemusejí platit zaměstnanci, kteří vydělávají méně než 352 eur za měsíc. Stejnou sazbu jako zaměstnanci platí OSVČ a osoby s příjmy z investic. Jejich minimální odvod do PRSI je ve výši 500 eur za kalendářní rok a je splatný s daní, ale pokud jejich celkový roční výdělek je nižší jak 5 000 eur, tak nemusí nic odvádět. Zaměstnavatel platí za zaměstnance 11,05 % z jeho hrubé mzdy, ale pokud je jeho výdělek nižší než 410 eur, tak se sazba snižuje na 8,8 % (Taxsummaries, 2022). Týdenní příjmy zaměstnance, které jsou vyšší jak 352 eur, ale nižší jak 424 eur měsíčně mají PRSI snižené o kredity, které se vypočítávají z jedné šestiny příjmu ze zaměstnání nad 352 eur. Maximální odpočet je ve výši 12 eur. Osoby, které dosáhly věku 66 let a více nejsou povinné odvádět sociální zabezpečení do systému PRSI (EY Global, 2021, s. 721).

Kromě PRSI je zaměstnanec povinen odvádět ještě USC neboli Universal Social Charge. Základ pro výpočet je stejný jako u systému PRSI, s tím rozdílem, že výše daně se mění s vyšší příjmů dané osoby, viz Tabulka 5 (EY Global, 2021, s. 714,719).

Tabulka 5 Sazby USC pro osoby mladší 70 let

Roční příjem v EUR	Sazba v %
méně než 12 012	0,5
12,012.01 až 21,295	2,0
21,295.01 až 70,044	4,5
70,044 až 100 000	8,0
více než 100 000	11,0

Zdroj: vlastní zpracování dle Taxsummaries (2022)

Pro osoby starší 70 let s příjmy do 60 tisíc eur je sazba USC od 0 do 2 %. Pokud je jejich příjem vyšší, tak se sazba zvyšuje na 4,5 % až 8 % (Taxsummaries, 2022).

3.3.3 Zdravotní pojištění

Soukromé zdravotní pojištění je v Irsku volitelné. Obyvatelé Irska mají nárok na veřejné lůžkové a ambulantní služby, které ale nejsou vždy bezplatné. V případě nízkého příjmu má tato osoba nárok na tzv. lékařskou kartu, která umožňuje bezplatný přístup k většině zdravotnických služeb. Pro zbytek osob je tu soukromé zdravotní pojištění, které zahrnuje od základního krytí jako je všeobecné nemocniční ubytování a ambulantní péči až po prémiové krytí jako je fyzioterapeut, akupunktura, předporodní kurzy či manikúra. Průměrné roční náklady pro osoby mladší 65 let byly 1 342 eur. Starší osoby průměrně platí více a to 1 936 eur. Měsíční náklady jsou od 16 eur u základního systému až po 753 eur u komplexního pojištění (Switcher, 2022).

4 VÝPOČET DAŇOVÉ POVINNOSTI A POJISTNÝCH ODVODŮ

Ve čtvrté kapitole jsou zpracovány daňové povinnosti a pojistné odvody třech profesí ve třech zemích. Vybraní pracovníci jsou zaměstnaní v oblasti peněžnictví a pojišťovnictví, ubytování a pohostinství a stavebnictví. Jejich průměrná mzda je brána za 4. čtvrtletí roku 2021 v České republice, Irsku a Slovinsku. Vybranými profesemi jsou číšník, pracovník ve stavebnictví a pracovník v pojišťovnictví. Sledované profese byly vybrány dle výše platu od jedněch z nejnižších v případě číšníka až po jedny z vyšších v případě pracovníka v pojišťovnictví. Mzda zaměstnanců je vypočítána, pokud by byl samoživitelem s jedním nebo třemi dětmi nebo ženatý a vyživoval by jedno nebo tři děti a navíc manželku, která je v domácnosti a nemá příjmy, nebo její příjmy jsou nízké, takže si poplatník může uplatnit slevu na vyživovanou osobu.

4.1 Česká republika

V České republice za poslední čtvrtletí roku 2021 stoupla průměrná hrubá měsíční mzda o 1 551 Kč na 40 135 Kč. To byla nejvyšší zaznamenaná hodnota za sledované období od roku 2018 do roku 2021, viz Tabulka 6. Naopak nejnižší hodnota byla v prvním čtvrtletí roku 2020. Ve 4. čtvrtletí 2021 byl celkový průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtených na plně zaměstnané 4 019 000 osob, což je o 0,8 p. b. více jak v předchozím čtvrtletí (Český statistický úřad, 2022).

Tabulka 6 Průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice za roky 2018-2021 v Kč.

	2018	2019	2020	2021
1. čtvrtletí	30 265	32 466	29 333	35 285
2. čtvrtletí	31 851	34 105	34 271	36 807
3. čtvrtletí	31 516	33 697	35 402	37 047
4. čtvrtletí	33 840	36 144	38 525	40 135

Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad

Z Tabulka 7 lze vyčíst průměrné hrubé měsíční mzdy těchto zaměstnanců a jaké byly přírůstky či úbytky oproti stejnému čtvrtletí předešlého roku v tisících korun i v procentech.

Tabulka 7 Průměrné mzdy v jednotlivých profesích

Profese	Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců		
	v Kč	Přírůstek/úbytek proti 4. čtvrtletí 2020	
		v tis.	v %
Pracovník ve stavebnictví	34 332	1 234	3,7
Číšník	22 410	1 987	9,7
Pracovník v pojišťovnictví	59 915	3 165	5,6

Zdroj: Český statistický úřad (2022)

V rádcích tabulek pro výpočet čisté mzdy je zaznamenán postup výpočtu mzdy od hrubé mzdy, přes daň, slevu na poplatníka či manželku, daň po slevě, daňové zvýhodnění na děti až po konečnou čistou mzdu. K výpočtu čisté mzdy v roce 2021 pro vybrané profese v České republice je třeba znát následující údaje:

- Daň stržená zaměstnanci je ve výši 15 %, který se vypočítává z hrubé mzdy zaokrouhlené na 100 Kč nahoru.
- Zaměstnanci se z jeho hrubé mzdy strhává 6,5 % na sociální zabezpečení a 4,5 % na zdravotní pojištění.
- Zaměstnavatel za svého zaměstnance odvede na své náklady 24,8 % na sociální zabezpečení a 9 % na zdravotní pojištění.
- Daň, sociální zabezpečení a zdravotní pojištění za zaměstnance i zaměstnavatele se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.
- Měsíční daňové zvýhodnění na první dítě činí 1 267 Kč, na druhé dítě 1 617 Kč a na třetí a další dítě 2 017 Kč.
- Sleva na poplatníka pro rok 2021 činí 27 840 Kč ročně, tedy 2 320 Kč měsíčně.
- Na manželku, která v daném roce nepřekročila příjem 68 tisíc Kč je možné si uplatnit tzv. slevu na manželku ve výši 2 070 měsíčně, tedy 24 840 Kč ročně.

4.1.1 Mzda číšníka

V Tabulka 8 je vypočtena čistá mzda číšníka pro 4. čtvrtletí 2021, kdy průměrná hrubá mzda pro tuto práci je 22 410 Kč.

Tabulka 8 Čistá mzda číšníka v České republice v Kč

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	22 410	22 410	22 410	22 410
Daň (15 %)	3 375	3 375	3 375	3 375
Sleva na poplatníka	2 320	2 320	2 320	2 320
Sleva na manželku	-	-	2 070	2 070
Daň po slevách	1 055	1 055	0	0
Sociální zabezpečení (6,5 %)	1 457	1 457	1 457	1 457
Zdravotní pojištění (4,5 %)	1 009	1 009	1 009	1 009
Daňové zvýhodnění na děti	1 267	1267+1617+ 2017=4901	1267	1267+1617+ 2017=4901
Daňová povinnost/bonus	-212	-3 846	-1 267	-4 901
Čistá mzda (v Kč)	20 156	23 790	21 211	24 845

Zdroj: vlastní zpracování

Za zaměstnance platí zaměstnavatel také odvody na sociálním a zdravotním pojištění. V následující Tabulka 9 jsou zaznamenány kromě odvodů a daně strhávané přímo zaměstnanci ze mzdy také odvody zaměstnavatelů za zaměstnance a jejich celkový součet.

Tabulka 9 Celkový odvod sociálního pojištění za číšníka za rok 2021 v České republice v Kč

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
Sociální zabezpečení	1 457	5 558	7 015
Zdravotní pojištění	1 009	2 017	3 026
Celkem	2 466	7 575	

Zdroj: vlastní zpracování

4.1.2 Mzda pracovníka ve stavebnictví

Hrubá mzda pro pracovníka ve stavebnictví je ve výši 34 322 Kč pro 4. čtvrtletí 2021. V Tabulka 10 je vypočítána čistá mzda tohoto zaměstnance.

Tabulka 10 Čistá mzda pracovníka v stavebnictví v Kč

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	34 332	34 332	34 332	34 332
Daň (15 %)	5160	5160	5160	5160
Sleva na poplatníka	2 320	2 320	2 320	2 320
Sleva na manželku	-	-	2 070	2 070
Daň po slevě	2 840	2 840	770	770
Sociální zabezpečení (6,5%)	2232	2232	2232	2232
Zdravotní pojištění (4,5%)	1545	1545	1545	1545
Daňové zvýhodnění na děti	1 267	1267+1617+ 2017=4901	1 267	1267+1617+ 2017=4901
Daňová povinnost/bonus	1 573	-2 061	-497	-4 131
Čistá mzda (v Kč)	28 982	32 616	31 052	34 686

Zdroj: vlastní zpracování

Odvody na sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění placené zaměstnavatelem a zaměstnancem ve stavebnictví jsou znázorněny v Tabulka 11.

Tabulka 11 Odvody za zaměstnance i zaměstnavatele na sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
Sociální zabezpečení	2 232	8 514	10 746
Zdravotní pojištění	1 545	3 090	4 635
Celkem	3 777	11 604	

Zdroj: vlastní zpracování

4.1.3 Mzda pracovníka v pojišťovnictví

Pracovník v pojišťovnictví měl ve 4. čtvrtletí 2021 průměrnou hrubou mzdu v hodnotě 59 915 Kč, ze které je následně vypočítána v Tabulka 12 čistá mzda.

Tabulka 12 Mzda pracovníka v pojišťovnictví v Kč

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	59 915	59 915	59 915	59 915
Daň (15 %)	9000	9000	9000	9000
Sleva na poplatníka	2 320	2 320	2 320	2 320
Sleva na manželku	-	-	2 070	2 070
Daň po slevě	6 680	6 680	4 610	4 610
Sociální zabezpečení (6,5 %)	3895	3895	3895	3895
Zdravotní pojištění (4,5 %)	2697	2697	2697	2697
Daňové zvýhodnění na děti	1 267	1267+1617+ 2017=4901	1 267	1267+1617+ 2017=4901
Daňová povinnost/bonus	5 413	1 779	3 343	-291
Čistá mzda v Kč	47 910	51 544	49 980	53 614

Zdroj: vlastní zpracování

V Tabulka 13 je znázorněn odvod pojistného na sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění za zaměstnavatele i zaměstnance v pojišťovnictví.

Tabulka 13 Odvody na sociálním a zdravotním pojištění za zaměstnance i zaměstnavatele v pojišťovnictví v Kč

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
Sociální zabezpečení	3 894	14 859	18 753
Zdravotní pojištění	2 696	5 392	8 089
Celkem	6 591	20 251	

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Slovinsko

Čtvrtletně za roky 2018 až 2021 je za toto období v Tabulka 14 uvedena průměrná hrubá mzda v eur. Nejnižší hrubá mzda byla v 1. čtvrtletí 2018. Rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší průměrnou hrubou mzdou je 355,67 eur. Průměrná hrubá mzda za rok 2021 byla 1969,69 eur, průměrná čistá mzda byla zkrácena o 669,43 eur, tedy na 1270,26 eur. Ve stejném roce byla průměrná hrubá hodinová mzda 11,88 eur a 7,66 eur byla průměrná čistá mzda (Statistical Office, 2022).

Tabulka 14 Průměrné hrubé mzdy čtvrtletně ve Slovinsku za 2018-2021 v eur

	2018	2019	2020	2021
1. čtvrtletí	1 655,99	1 731,99	1 788,14	1 977,59
2. čtvrtletí	1 660,47	1 725,53	1 880,75	1 984,84
3. čtvrtletí	1 651,08	1 725,15	1 807,67	1 904,68
4. čtvrtletí	1 757,08	1 831,62	1 956,62	2 011,66

Zdroj: vlastní zpracování dle Statistical Office

K výpočtu čisté mzdy pro rok 2021 ve Slovinsku je třeba znát tyto údaje:

- Poplatník je daňovým rezidentem ve Slovinsku a zdaňuje zde veškeré příjmy.
- Sazba daně z příjmů FO je dle výše příjmů rozdělena do 5 kategorií, kde se zvyšujícím příjmem se zvyšuje sazba daně. Pro výpočet mezd u číšníka, pracovníka ve stavebnictví a pracovníka v pojišťovnictví jsou využity sazby 16 %, 26 % a 33 %.
- Z hrubého příjmu jsou pomocí sazeb vypočítány odvody na sociální zabezpečení za zaměstnance i zaměstnavatele. V sociálním zabezpečení je zahrnuto i zdravotní, důchodové a další pojištění (viz Tabulka 3).
- Sociální zabezpečení za zaměstnance je ve výši 22,10 %. Zaměstnavatel odvádí 16,10 %.
- Obecná sleva na poplatníka je ve výši 3 500 eur ročně, tedy 291,7 eur měsíčně. Pokud je roční příjem nižší jak 13 316,83 eur, tak se sleva zvedne dle vzorce $18\,700,38 - (1,40427 \times \text{celkový roční příjem})$.
- Za manželku bez výdělků si poplatník může odečíst od daňové povinnosti 2 436,92 eur ročně, což je 203,08 eur měsíčně.
- Roční odpočet na první dítě je stejný jako odpočet na manželku bez výdělků, na druhé dítě je výše ročního odpočtu 2 649,24 eur, tedy 220,77 eur měsíčně. Na třetí dítě si ročně poplatník odečte 4 418,54 eur, z jeho měsíční daňové povinnosti se odečte navíc za třetí dítě 368,21 eur.

4.2.1 Mzda číšníka

Průměrná hrubá mzda číšníka ve Slovinsku za 4. čtvrtletí 2021 dělala 1 376,45 eur. Pro výpočet daně z této mzdy využijeme 16 % a 26 % sazbu daně, kdy 16 % bude využito pro 708,3 euro a zbytek bude zatížen 26% sazbou. Celková sleva na tři děti činí 792,06 eur měsíčně, viz Tabulka 15.

Tabulka 15 Čistá mzda čišníka ve Slovinsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	1 376,45	1 376,45	1 376,45	1 376,45
Daň	287,05	287,05	287,05	287,05
Základní sleva	291,70	291,70	291,70	291,70
Sleva na manželku	-	-	203,08	203,08
Sleva na děti	203,08	792,06	203,08	792,06
Daň po slevách	-207,73	-796,71	-410,81	-999,79
Sociální zabezpečení (22,10 %)	304,20	304,20	304,20	304,20
Čistá mzda (v eur)	1 279,99	1 868,97	1 483,07	2 072,05

Zdroj: vlastní zpracování

Odvody na sociální zabezpečení za zaměstnance i zaměstnavatele jsou znázorněny v Tabulka 16.

Tabulka 16 Výše sociálního zabezpečení za čišníka i jeho zaměstnavatele ve Slovinsku v eur

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
Sociální zabezpečení	304,20	221,61	525,80

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.2 Mzda pracovníka ve stavebnictví

Za 4. čtvrtletí 2021 byla průměrná hrubá mzda pracovníka ve stavebnictví ve výši 1 552,47 eur měsíčně. Daň z příjmů FO se bude zaměstnanci strhávat ve výši 16 % a 26 %. Na částku 708,3 eur bude využita 16% sazba daně a na zbytek mzdy sazba 26 %. Čistá mzda tohoto pracovníka je vypočítána v Tabulka 17.

Tabulka 17 Čistá mzda pracovníka ve stavebnictví ve Slovinsku v eur

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	1 552,47	1 552,47	1 552,47	1 552,47
Daň	332,81	332,81	332,81	332,81
Základní sleva	291,70	291,70	291,70	291,70
Sleva na manželku	-	-	203,08	203,08
Sleva na děti	203,08	792,06	203,08	792,06
Daň po slevách	-161,97	-750,95	-365,05	-954,03
Sociální zabezpečení (22,10 %)	343,10	343,10	343,10	343,10
Čistá mzda (v eur)	1 371,34	1 960,32	1 574,42	2 163,40

Zdroj: vlastní zpracování

Výše sociálního zabezpečení za zaměstnance i zaměstnavatele je uvedena v Tabulka 18.

Tabulka 18 Výše sociálního zabezpečení za pracovníka ve stavebnictví a jeho zaměstnavatele ve Slovinsku v eur

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
Sociální zabezpečení	343,10	249,95	593,04

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.3 Mzda pracovníka v pojišťovnictví

Průměrnou měsíční hrubou mzdu ve výši 2 944,18 eur dostával pracovník v pojišťovnictví za 4. čtvrtletí 2021. Jako jediný ze tří modelových zaměstnanců budou pro výpočet daně tohoto zaměstnance využity tři sazby daně a to 16 %, 26 % a 33 %. Jako u předchozích zaměstnanců 16 % bude využito na 708,3 eura. Sazba 26 % bude použita pro 1 375, 03 euro a zbytek mzdy bude zdaněn 33 % sazbou daně, viz Tabulka 19.

Tabulka 19 Čistá mzda pracovníka v pojišťovnictví ve Slovinsku v eur

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	2 944,18	2 944,18	2 944,18	2 944,18
Daň	521,18	521,18	521,18	521,18
Základní sleva	291,70	291,70	291,70	291,70
Sleva na manželku	-	-	203,08	203,08
Sleva na děti	203,08	792,06	203,08	792,06
Daň po slevách	26,40	-562,58	-176,68	-765,66
Sociální zabezpečení (22,10 %)	650,66	650,66	650,66	650,66
Čistá mzda (v eur)	2 267,12	2 856,10	2 470,20	3 059,18

Zdroj: vlastní zpracování

V Tabulka 20 je vypočítána výše odvodů na sociální zabezpečení placené zaměstnancem i zaměstnavatelem.

Tabulka 20 Výše sociálního zabezpečení za pracovníka v pojišťovnictví a jeho zaměstnavatele ve Slovinsku v eur

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
Sociální zabezpečení	650,66	474,01	1 124,68

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Irsko

V Tabulka 14 jsou znázorněny čtvrtletní průměrné mzdy v Irsku za období 2018 až 2021. Průměrná mzda za sledované 4. čtvrtletí 2021 byla 3 458,04 euro, což je o 69,2 euro více než ve stejném období předchozího roku. Za tuto část roku byl průměrný Irský občan odpracoval 33 hodin týdně, takže jeho hodinová sazba činila 26,22 euro. Od prvního sledovaného období v 1. čtvrtletí v roce 2018 až do posledního sledovaného období ve 4. čtvrtletí 2021 se průměrná mzda zvýšila o 479 euro, ale průměrný občan v roce 2018 odpracoval méně hodin. Konkrétně 31,8 hodin týdně s průměrnou hodinovou sazbou 23,4 eura (Central Statistic Office, 2022).

Tabulka 21 Průměrná mzda v Irsku dle čtvrtletí za 2018-2021 v eur

	2018	2019	2020	2021
1. čtvrtletí	2 979,04	3 086,40	3 207,32	3 445,12
2. čtvrtletí	2 980,36	3 086,52	3 270,20	3 398,76
3. čtvrtletí	2 971,00	3 076,56	3 179,56	3 350,36
4. čtvrtletí	3 028,84	3 145,32	3 388,84	3 458,04

Zdroj: vlastní zpracování dle Central Statistic Office

V Irsku zkoumáme stejná zaměstnání jako v České republice, tedy mzdu číšníka, pracovníka ve stavebnictví a pracovníka v pojišťovnictví. Zaměstnanci jsou buď svobodní, nebo v manželství a vyživují jedno nebo tři děti. Pro výpočet čisté mzdy pro rok 2021 v Irsku je třeba znát tyto údaje:

- Poplatník má bydliště v Irsku a je zde daňovým rezidentem.
- Sazba daně z příjmů pro svobodné je do 35 300 euro ročního příjmu ve výši 20 %, vyšší příjem je zdaněn 40 %.
- Manželský pár, kde manželka nepracuje je do výše ročního příjmu do 44 300 eur zdaněn sazbou 20 %. Vyšší příjem se zdaňuje sazbou 40 %.
- Zdravotní pojištění za zaměstnance je soukromé a pro osoby mladší 65 let činí průměrně 1 342 euro ročně, tedy 111,8 euro měsíčně. Zaměstnanec musí platit zdravotní pojištění i za děti a manželku, jelikož ani ti nemají zdravotní pojištění hrazené státem.
- Zaměstnavatel za zaměstnance zdravotní pojištění neplatí.
- Jako sociální pojištění se v Irsku platí do systému PRSI a USC.
- PRSI pro zaměstnance je ve výši 4 % z jeho hrubé mzdy, pokud je jeho týdenní mzda vyšší jak 352 eur.

- Zaměstnavatel do PRSI systému přispívá 11,05 % z hrubé mzdy zaměstnance, ale pokud je příjem zaměstnance nižší jak 410 eur, tak za něj odvádí jen 8,8 % z jeho hrubé mzdy.
- Do systému USC přispívá pouze zaměstnanec, a to v závislosti na výši ročního příjmu a věku. Žádnému zaměstnanci v příkladech není více jak 70let, proto tyto sazby činí od 0,5 % do 11 %, viz Tabulka 5.
- Tzv. kredity odečtené od daňové povinnosti jsou pro manžele podávající daňové priznání společně ve výši 275 eur, pro jednotlivce 137,5 eur.
- Za placení soukromého zdravotního pojištění je možné si odečíst 20 % z hrubého pojistného, a to až do výše 1 000 eur u dospělého a 500 eur pro dítě.

4.3.1 Mzda číšníka

Ve 4. čtvrtletí 2021 v Irsku dostával číšník průměrnou měsíční mzdu ve výši 1 589,68 eur. Týdenní mzda tohoto pracovníka je 397,02 euro, tedy v rozmezí mezi 352 a 424 euro, kdy se snižuje PRSI o týdenní kredit ve výši jedné šestiny z mzdy přesahující 352 euro, tedy z 45,02 euro. Rodič samoživitel podává priznání samostatně. V rodině manželka nemá příjmy a podává priznání společně s manželem. Roční příjmy číšníka jsou 19 076,16 eur, tedy výše USC bude 2 % z jeho hrubé mzdy, viz Tabulka 22.

Tabulka 22 Čistá mzda číšníka v Irsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	1 589,68	1 589,68	1 589,68	1 589,68
Daň (20 %)	317,94	317,94	317,94	317,94
Základní sleva	137,50	137,50	275,00	275,00
Sleva z nemocenského pojištění	25,00	33,34	41,66	58,34
Daň po slevách	155,44	147,10	1,28	-15,40
USC (2 %)	31,79	31,79	31,79	31,79
PRSI (4 %)	63,59	63,59	63,59	63,59
Snížení PRSI	7,50	7,50	7,50	7,50
Zdravotní pojištění	223,60	447,20	335,40	559,00
Čistá mzda (v eur)	1 122,76	907,50	1 165,12	958,20

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové odvody pro stát za číšníka a jeho zaměstnavatele jsou znázorněny v Tabulka 16. USC platí pouze zaměstnanec, zatímco PRSI platí jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel.

Tabulka 23 Příspěvky na PRSI a USC za číšníka a jeho zaměstnavatele

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
PRSI	56,09	175,66	231,75
USC	31,79	-	31,79
Celkem	87,88	175,66	263,54

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.2 Mzda pracovníka ve stavebnictví

Pracovník ve stavebnictví vydělává v průměru 3607,88 eur měsíčně, což je 901,97 eur týdně. Platí tedy PRSI v plné výši. Jeho celkový roční příjem činí 43 294,56 eur, tedy jeho odvod do systému USC bude ve výši 4,5 % z jeho hrubé mzdy. Jeho čistá mzda je znázorněna v Tabulka 17.

Tabulka 24 Čistá mzda pracovníka ve stavebnictví v Irsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	3 607,88	3 607,88	3 607,88	3 607,88
Daň (20 %)	721,58	721,58	721,58	721,58
Základní sleva	137,50	137,50	275,00	275,00
Sleva z nemocenského pojištění	25,00	33,34	41,66	58,34
Daň po slevách	559,08	550,74	404,92	388,24
USC (4,5 %)	162,35	162,35	162,35	162,35
PRSI (4 %)	144,32	144,32	144,32	144,32
Zdravotní pojištění	223,60	447,20	335,40	559,00
Čistá mzda (v eur)	2 518,53	2 303,27	2 560,89	2 353,97

Zdroj: vlastní zpracování

Pracovníkovi ve stavebnictví se strhává z platu 4,5 % na USC, zároveň i 4 % na PRSI, které platí i jeho zaměstnavatel ve výši 11,05 %, viz Tabulka 18.

Tabulka 25 Příspěvky na PRSI a USC za pracovníka ve stavebnictví a jeho zaměstnavatele

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
PRSI	144,32	398,67	542,99
USC	162,35	-	162,35
Celkem	306,67	398,67	705,34

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.3 Mzda pracovníka v pojišťovnictví

Průměrná hrubá mzda pracovníka v pojišťovnictví dělá 4866,76 eur měsíčně. Jeho týdenní mzda je 1 216,69. Nemá tedy právo na snížení PRSI o kredity. Celkovou roční hrubou mzdou se ve výši 58 401,12 eur se zaměstnanci bude strhávat z jeho hrubé mzdy USC ve výši 4,5 %. Čistá mzda tohoto pracovníka je vypočítána v Tabulka 26.

Tabulka 26 Čistá mzda pracovníka v pojišťovnictví v Irsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Hrubá mzda	4 866,76	4 866,76	4 866,76	4 866,76
Daň (20 %)	973,35	973,35	973,35	973,35
Základní sleva	137,50	137,50	275,00	275,00
Sleva z nemocenského pojištění	25,00	33,34	41,66	58,34
Daň po slevách	810,85	802,51	656,69	640,01
USC (4,5 %)	219,00	219,00	219,00	219,00
PRSI (4 %)	194,67	194,67	194,67	194,67
Zdravotní pojištění	223,60	447,20	335,40	559,00
Čistá mzda (v eur)	3 418,63	3 203,37	3 460,99	3 254,07

Zdroj: vlastní zpracování

USC a PRSI stržené pracovníkovi v pojišťovnictví je uvedeno v Tabulka 27. Zároveň je zde vypočítána výše platby PRSI za zaměstnance placené zaměstnavatelem a celkové součty těchto plateb.

Tabulka 27 Příspěvky na USC a PRSI za pracovníka ve stavebnictví

	Za zaměstnance	Za zaměstnavatele	Celkem
PRSI	194,67	537,78	732,45
USC	219,00	-	219,00
Celkem	413,67	537,78	951,45

Zdroj: vlastní zpracování

5 KOMPARACE DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ PRÁCE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH

V této kapitole jsou porovnány průměrné mzdy a jejich růst v jednotlivých zemích, dále jsou vzájemně srovnány odvody daní, sociálního a zdravotního pojištění za zaměstnance a odvody na sociálním a zdravotním pojištění za zaměstnavatele.

5.1 Porovnání růstu průměrných mezd

Procentní a absolutní růst u průměrných mezd v jednotlivých sledovaných zemích je vypočítán v této kapitole. Následně jsou výsledky komparovány a vyhodnoceny.

5.1.1 Česká republika

Za sledované období 4. čtvrtletí 2018 až 2021 v České republice jsou změny znázorněny jak hodnotově, tak v procentech v Tabulka 28. Nejvyšší hodnotové zvýšení průměrné mzdy proběhlo ve 4. čtvrtletí 2020, tedy o 2 381 Kč. Změna oproti předchozímu roku byla 6,59 %, což ale není nejvyšší procentní zvýšení průměrných mezd. To proběhlo o rok později, kdy se v roce 2020 oproti roku 2019 přišlo zvýšení hrubých mezd o 6,81 %. Nejnižší jak procentní, tak absolutní zvýšení daně proběhlo v roce 2021. Celkové zvýšení průměrné mzdy od 2018 do 2021 bylo o 18,6 %. Absolutně se mzda celkově zvedla o 6 295 Kč.

Tabulka 28 Změna průměrné mzdy v České republice 2018-2021 v Kč

	2018	2019	2020	2021
4. čtvrtletí	33 840	36 144	38 525	40 135
Změna v Kč	-	2 304	2 381	1 610
Změna v %	-	6,81	6,59	4,18

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.2 Slovinsko

V Tabulka 29 je znázorněna změna průměrné mzdy ve Slovinsku za období od roku 2018 do roku 2021. Nejvyšší jak absolutní, tak procentní zvýšení proběhlo v roce 2020 oproti roku 2019, kdy se zvedla průměrná mzda o 125 euro. Oproti předchozímu roku to bylo o 6,82 %. Stejně jako v České republice nejméně vzrostla mzda v roce 2021 a to pouze o 2,81 % oproti stejnému čtvrtletí předchozího roku. Za celé sledované období vzrostla mzda o 254,58 eur, což dělá 14,48 %.

Tabulka 29 Změna průměrné mzdy ve Slovinsku 2018-2021 v eur

	2018	2019	2020	2021
4. čtvrtletí	1 757,08	1 831,62	1 956,62	2 011,66
Změna v Kč	-	75	125	55
Změna v %	-	4,27	6,82	2,81

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.3 Irsko

Od roku 2018 až do roku 2021 se průměrná mzda v Irsku změnila o 429,20 euro, tedy o 14,48 %. Nejnižší nárůst průměrné mzdy byl zaznamenán stejně jako v přechodných zemích v roce 2021, kdy se oproti 4. čtvrtletí 2020 zvedla průměrná mzda o 2,04 %. Naopak nejvyšší nárůst mzdy stejně jako ve Slovinsku proběhl ve 4. čtvrtletí roku 2020. Oproti stejnému období předchozího roku se průměrná mzda zvedla o 7,76 %, což je nejvyšší nárůst ze všech sledovaných zemí. Hodnotové i mzdové zvýšení mezd je znázorněno v Tabulka 30.

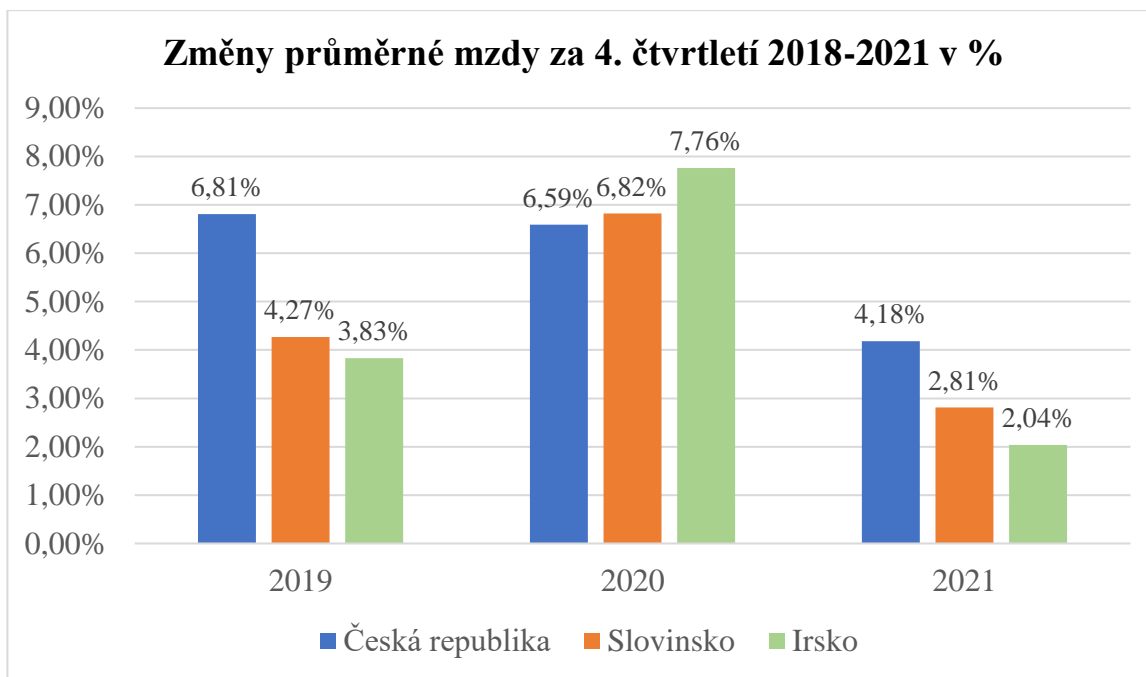
Tabulka 30 Změna průměrné mzdy v Irsku 2018-2021 v eur.

	2018	2019	2020	2021
4. čtvrtletí	3 028,84	3 145,32	3 388,84	3 458,04
Změna v Kč	-	116	244	69
Změna v %	-	3,83	7,76	2,04

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.4 Porovnání tří vybraných zemí

Změny růstu mezd za roky 2018–2021 v České republice, Slovinsku a Irsku jsou znázorněny v Obrázek 3. Zvýšení mezd je znázorněno procentně oproti stejnému čtvrtletí předchozího roku. V roce 2019 se nejvíce zvýšily mzdy v České republice a to o 6,81 %. Toto zvýšení mzdy bylo výrazně vyšší než v ostatních dvou státech, jelikož druhé nejvyšší zvýšení proběhlo ve Slovinsku. Nejméně se průměrné mzdy zvýšily v Irsku. V roce 2020 se pořadí zemí obrátilo, ale nebyly mezi nimi velké rozestupy. Nejnižší zvýšení průměrných mezd proběhlo v roce 2021, nejspíše v důsledku pandemie Covid 19. Přesto se v České republice snížil růst mezd pouze o 2,41 p. b., což je nejméně z ostatních zemí, jejichž propad byl podstatně vyšší. Nejvyšší propad byl zaznamenán v Irsku, které podruhé za sledovaná období na tom bylo nejhůře v růstu průměrných mezd.

Obrázek 3 Změna průměrné mzdy ve sledovaných zemích za 4. čtvrtletí 2018-2021 v %

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Porovnání výše odvodu daně, sociálního a zdravotního pojištění za jednotlivé zaměstnance ve vybraných zemích

V této kapitole jsou komparovány výše daně, sociálního a zdravotního pojištění za jednotlivé zaměstnance dle zemí, ve kterých jsou zaměstnáni. Výše odvodu je vypočítána jak v absolutní výši, tak i procentně. Kdy procentně je znázorněno, jaká část z hrubé mzdy zaměstnance bude odvedena státu.

5.2.1 Číšník

V České republice má nejvyšší daňové zatížení práce rodič samoživitel s jedním dítětem, a to ve výši 43,86 %. Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění je pro všechny zaměstnance stejné, a to ve výši 6,5 % v případě sociálního zabezpečení a 4,5 % pro zdravotní pojištění. Zaměstnavatel na své náklady za každého zaměstnance odvádí sociální zabezpečení ve výši 24,8 % a zdravotní pojištění 9 % z hrubé mzdy zaměstnance. Na daň zde má největší vliv počet dětí a zda si poplatník uplatňuje nepracující manželku, proto daňové zatížení je nejnižší pro zaměstnance, který uplatňuje slevu jak za manželku, tak tři děti. Daňové zatížení práce vykonávanou číšníkem v České republice je uvedeno v Tabulka 31.

Tabulka 31 Daňové zatížení číšníka v České republice

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Sociální zabezpečení	7 015	7 015	7 015	7 015
Zdravotní pojištění	3 026	3 026	3 026	3 026
Daňová povinnost/bonus	-212	-3 846	-1 267	-4 901
Celkový odvod zaměstnance	9 829	6 195	8 774	5 140
Celkový odvod zaměstnance v %	43,86	27,64	39,15	22,94

Zdroj: vlastní zpracování

Ve Slovinsku díky vysokým daňovým úlevám jak na nepracující manželku, tak na děti je pracovníkům s nízkými příjmy dán velký daňový odpočet. V návaznosti na odpočty se mzda daňovým bonusem nejvíce zvýší zaměstnanci s vyživovanou manželkou a třemi dětmi. Oba zaměstnanci, kteří vyživují tři děti mají zatížení práce v záporných hodnotách. Slovinsko je jediná země ze tří sledovaných, kde se toto stane. Nejvyšší zatížení práce podléhá rodič samoživitel s jedním dítětem, viz Tabulka 32.

Tabulka 32 Daňové zatížení práce číšníka ve Slovinsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Sociální pojištění	525,80	525,80	525,80	525,80
Daňová povinnost/bonus	-207,73	-796,71	-410,81	-999,79
Celkový odvod	318,07	-270,91	114,99	-473,99
Celkový odvod v %	23,11	-19,68	8,35	-34,44

Zdroj: vlastní zpracování

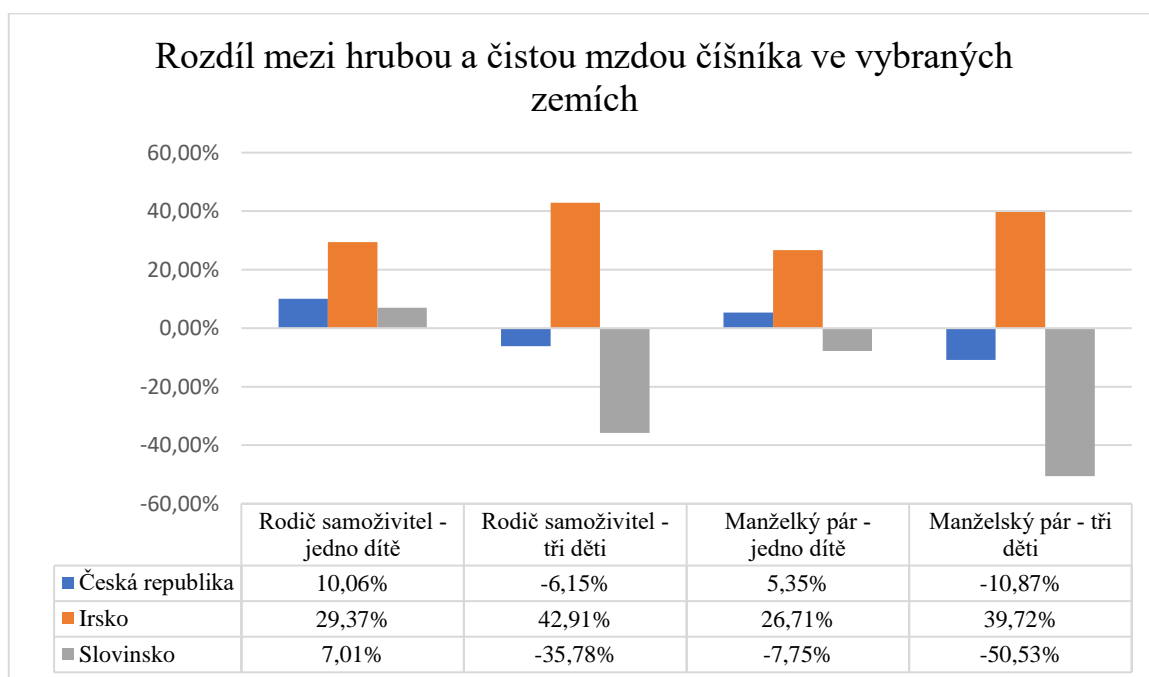
V Irsku odvádí zaměstnanci jak do systému PRSI a USC, takže si musí platit zdravotní pojištění a daň ze svých příjmů. Zaměstnavatel platí na své náklady PRSI vypočítané procentní sazbou ze zaměstnancovi hrubé mzdy. Zdravotní pojištění musí zaměstnanec platit za celou rodinu, tedy jak na děti, tak na manželku. Největší zátěží pro zaměstnance je zdravotní pojištění, naopak nejmenší zátěží v průměru je USC. Z důvodu zdravotního pojištění je oproti ostatním zkoumaným zemím zaměstnanec s nejvíce dětmi nejvýše daňově zatížen, viz Tabulka 33. Ve Slovinsku a České republice je to vždy naopak, tedy že zaměstnanec z nejvíce dětmi, popřípadě ještě vyživovanou manželkou má nejnižší daňové zatížení.

Tabulka 33 Daňové zatížení číšníka v Irsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Zdravotní pojištění	223,60	447,20	335,40	559,00
USC	31,79	31,79	31,79	31,79
PRSI	231,75	231,75	231,75	231,75
Daňová povinnost/bonus	155,44	147,10	1,28	-15,40
Celkový odvod	642,58	857,84	600,22	807,14
Celkový odvod v %	40,42	53,96	37,76	50,77

Zdroj: vlastní zpracování

V Obrázek 1 je znázorněn rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou číšníka ve třech vybraných zemích, a to v České republice, Irsku a Slovinsku. Vzhledem k nejnižšímu platu ze všech zaměstnání lze na grafu pozorovat vysoký vliv daňových úlev na děti a vyživovanou manželku, které jsou velmi vysoké ve Slovinsku. V Irsku má velký vliv soukromé zdravotní pojištění, které musí zaměstnanec platit jak za sebe, tak členy rodiny, pokud nechce riskovat úhradu celých nákladů na zdravotnické ošetření v případě úrazu. Díky tomu je tomuto zaměstnanci strháváno vysoké procento z jeho platu. Česká republika stejně jako Slovinsko nemá soukromé zdravotní pojištění, ale na rozdíl od Slovinska jsou v České republice nižší daňové zvýhodnění na vyživované děti a manželku.

Obrázek 4 Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou číšníka ve vybraných zemích

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.2 Pracovník ve stavebnictví

Pracovník ve stavebnictví má vyšší plat jak číšník, proto se daňové zatížení tohoto pracovníka zvyšuje, viz Tabulka 34. Celkovému daňovému zatížení ve výši 49,4 % podléhá pracovník ve stavebnictví, pokud je samoživitelem a vyživuje jedno dítě, což je nejvyšší daňové zatížení pro tohoto pracovníka v ČR. Tak jako ve Slovinsku pracovník s nejvyšším počtem dětí a vyživovanou manželkou má nejnižší daňové zatížení práce. V ČR je to konkrétně 32,78 %.

Tabulka 34 Daňové zatížení práce pracovníka ve stavebnictví v ČR

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Sociální zabezpečení	10 746	10 746	10 746	10 746
Zdravotní pojištění	4 635	4 635	4 635	4 635
Daňová povinnost/bonus	1 573	-2 061	-497	-4 131
Celkový odvod	16 954	13 320	14 884	11 250
Celkový odvod v %	49,40	38,81	43,37	32,78

Zdroj: vlastní zpracování

Ve Slovinsku díky vyššímu platu pracovníka ve stavebnictví nebude již tento zaměstnanec dostávat tak vysoké daňové bonusy, i když v případě více vyživovaných osob stále nejsou nízké. Nejvyšší daňové zatížení má rodič samoživitel s jedním dítětem a to 27,77 %, oproti tomu, pokud by měl ten stejný rodič o dvě děti více, tak by jeho daňové zatížení kleslo na -10,17 %. Do záporného zdanění práce se dostane ještě manželský pár se třemi dětmi, viz Tabulka 35.

Tabulka 35 Daňové zatížení práce pracovníka ve stavebnictví ve Slovinsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Sociální pojištění	593,04	593,04	593,04	593,04
Daňová povinnost/bonus	-161,97	-750,95	-365,05	-954,03
Celkový odvod	431,07	-157,91	227,99	-360,99
Celkový odvod v %	27,77	-10,17	14,69	-23,25

Zdroj: vlastní zpracování

Daňové zatížení pracovníka ve stavebnictví je ve všech čtyřech sledovaných případech velmi vyrovnané, pohybuje mezi 40 % a 50 %. Nejvyšší daňové zatížení pocítí pracovník ve stavebnictví, který žije sám a vyživuje tři děti, a to ve výši 47,21 %. Nejnižší daňovou povinnost má zaměstnanec, který pobírá slevu na dani nejen na tři děti, a i na manželku, ale

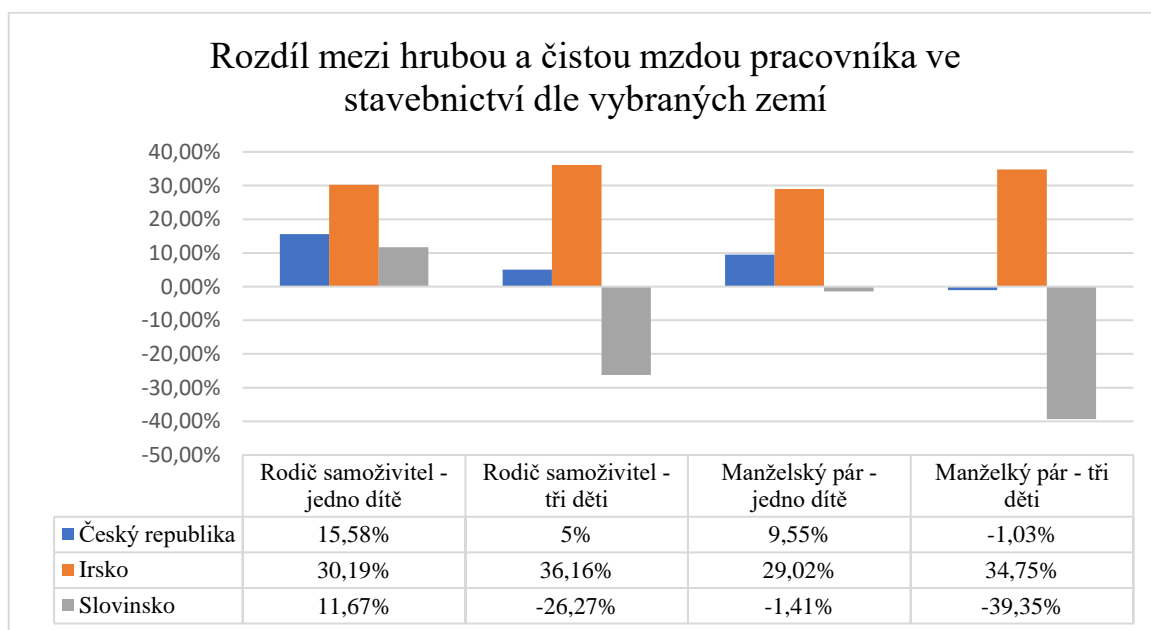
vzhledem k výši odvodu za zaměstnavatele, tak jeho daňové zatížení je druhé nejvyšší. Všechny modelové příklady jsou uvedeny v Tabulka 36.

Tabulka 36 Daňové zatížení práce pracovníka ve stavebnictví v Irsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Zdravotní pojištění	223,60	447,20	335,40	559,00
USC	162,35	162,35	162,35	162,35
PRSI	542,99	542,99	542,99	542,99
Daňová povinnost/bonus	559,08	550,74	404,92	388,24
Celkový odvod	1 488,02	1 703,28	1 445,66	1 652,58
Celkový odvod v %	41,24	47,21	40,07	45,80

Zdroj: vlastní zpracování

Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou pracovníka ve stavebnictví ve vybraných zemích je uvedeno na Obrázek 5. Plat pracovníka ve stavebnictví se pohybuje mezi platem číšníka a pracovníka v pojišťovnictví, proto na rozdíl od číšníka se zde již plat po zdanění spíše snižuje než zvyšuje. V České republice se mzda pracovníkovi po zdanění zvýší pouze jednou, a to v případě manželského páru se třemi dětmi. Oproti tomu ve Slovinsku se mzda pracovníkovi stále zvýší ve třech případech, kromě zaměstnance se základní slevou a slevou na jedno dítě. Pracovníkovi ve stavebnictví v Irsku mzda vždy klesne. Opět jsou důvodem vysoké sazby soukromého sociálního pojištění.

Obrázek 5 Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou pracovníka ve stavebnictví ve vybraných zemích

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.3 Pracovník v pojišťovnictví

I přes nejvyšší mzdu z vybraných zaměstnanců v České republice bude pracovník v pojišťovnictví v jednom z modelových příkladů dostávat daňový bonus. Tento daňový bonus ve výši 291 Kč bude dostávat zaměstnanec se třemi dětmi a manželkou, která má příjmy pod 68 tisíc Kč ročně. Nejvyšší daňové zatížení zaznamenal rodič samoživitel s jedním dítětem, kdy za tohoto zaměstnance bylo odvedeno celkem 32 255 Kč. Procentně je to 53,83 %, což je nejvíce pro tohoto pracovníka ze všech tří sledovaných zemí. Daňové zatížení práce tohoto pracovníka je uvedeno v Tabulka 37.

Tabulka 37 Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví v České republice

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Sociální zabezpečení	18 753	18 753	18 753	18 753
Zdravotní pojištění	8 089	8 089	8 089	8 089
Daňová povinnost/bonus	5 413	1 779	3 343	-291
Celkový odvod	32 255	28 621	30 185	26 551
Celkový odvod v %	53,83	47,77	50,38	44,31

Zdroj: vlastní zpracování

Pracovník v pojišťovnictví ve Slovinsku má nejvyšší plat ze všech tří pracovníků v této zemi, proto se v daňovém zatížení již nedostane do záporných hodnot, viz Tabulka 38. Ale i pracovník v pojišťovnictví ve Slovinsku podléhá nejnižší daňové zátěži ze všech tří sledovaných zemí. Jeho nejvyšší daňové zatížení ve výši 39,10 % je nižší jak nejnižší daňové zatížení tohoto pracovníka v České republice i Irsku.

Tabulka 38 Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví ve Slovinsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Sociální pojištění	1 124,68	1 124,68	1 124,68	1 124,68
Daňová povinnost/bonus	26,40	-562,58	-176,68	-765,66
Celkový odvod	1 151,08	562,10	948,00	359,02
Celkový odvod v %	39,10	19,09	32,20	12,19

Zdroj: vlastní zpracování

Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví v Irsku ve všech modelových případech je znázorněno v Tabulka 39. Rozdíl celkového odvodu mezi samoživitelem a manželským párem se stejným počtem dětí je minimální kvůli zdravotnímu pojištění. V daňové povinnosti jsou již

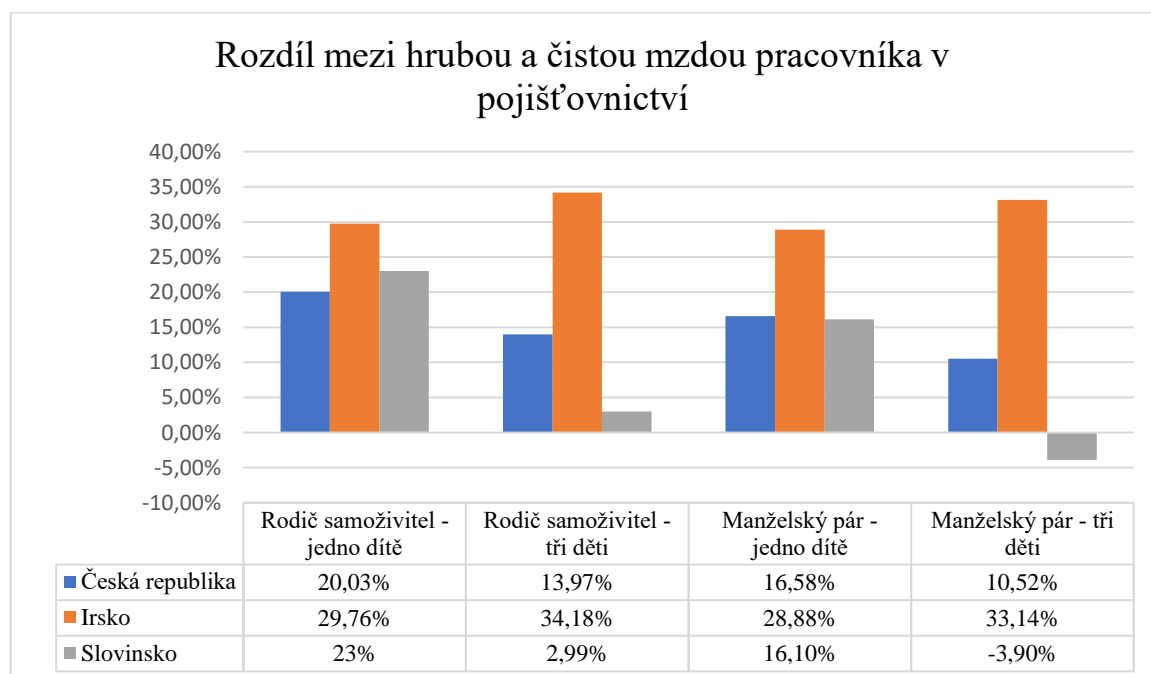
rozdíly, kdy nejnižší daňovou povinnost má manželský pár se třemi dětmi, kdy zaměstnanec uplatňuje slevu na všechny děti i manželku.

Tabulka 39 Daňové zatížení práce pracovníka v pojišťovnictví v Irsku

	Rodič samoživitel		Manželský pár	
	jedno dítě	tři děti	jedno dítě	tři děti
Zdravotní pojištění	223,60	447,20	335,40	559,00
USC	219,00	219,00	219,00	219,00
PRSI	732,45	732,45	732,45	732,45
Daňová povinnost/bonus	810,85	802,51	656,69	640,01
Celkový odvod	1 986	2 201	1 944	2 150
Celkový odvod v %	40,81	45,23	39,93	44,19

Zdroj: vlastní zpracování

Pracovník v pojišťovnictví má ve všech třech státech nejvyšší průměrný plat, proto po zdanění se kromě manželského páru se třemi dětmi ve Slovinsku všem ostatním modelovým příkladům sníží mzda, viz Obrázek 6 Největší rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou pocítí stále zaměstnanec v Irsku, a to až o 34,18 %. Nejmenší rozdíly jsou mezi zeměmi, pokud rodič má jedno dítě a žije sám, respektive nevyživuje manželku. V tomto případě je rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou v rozmezí od 20 % do 30 %.

Obrázek 6 Rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou pracovníka v pojišťovnictví ve vybraných zemích

Zdroj: vlastní zpracování

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce je komparace daňové zátížení práce včetně pojistných odvodů v rámci sociálního a zdravotního pojištění ve vybraných zemích EU. Těmito zeměmi se stala Česká republika, Slovinsko a Irsko. Vybranými zaměstnanci pro výpočet daňového zátížení práce jsou číšník, pracovník ve stavebnictví a pracovník v pojišťovnictví.

V první teoretické části je vysvětlena definice, funkce a historie daní. Také jsou prezentovány jednotlivé konstrukční prvky, které jsou třeba pro výpočet daně. V druhé kapitole teoretické části jsou rozděleny daně na přímé a nepřímé, které jsou následně dále členěny. Tato kapitola se dále věnuje evropské integraci a důvody, proč zařadit či nezařadit sociální zabezpečení mezi daně.

Třetí a poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na legislativu zdanění práce v jednotlivých vybraných zemích. V ČR je představena daň z příjmu FO a sociální pojištění, které se dále skládá ze sociálního zabezpečení, zdravotního pojištění a státní politiky zaměstnanosti. Ve Slovinsku je to daň z příjmů FO a sociální pojištění, které se skládá z více druhů odvodů. Pro zdanění práce v Irsku je využito daně z příjmů FO, PRSI, USC a soukromého zdravotního pojištění.

Druhá část bakalářské práce je praktická a rozdělena na dvě kapitoly. V první kapitole je vypočtena čistá mzda číšníka, pracovníka ve stavebnictví a pracovníka v pojišťovnictví ve všech třech vybraných zemích. Jejich čistá mzda byla vypočítána, pokud by uplatňovali slevu na dani na jedno nebo tři děti a zároveň by žili jako samoživitelé či v manželství, kde na manželku kvůli nízkým nebo žádným příjmům je také uplatňována sleva na dani. Spočteny jsou i odvody za sociální a zdravotní pojištění, pokud je země mají, za zaměstnavatele jednotlivých zaměstnanců v České republice, Slovinsku a Irsku.

Druhá kapitola praktické části vychází z předchozí kapitoly, kde jsou vypočítány čisté mzdy a odvody za zaměstnavatele jednotlivých zaměstnanců ve třech vybraných zemích. V této kapitole je porovnána průměrná mzda v jednotlivých zemích a její změny za 4. čtvrtletí 2018 až 2021 jak v absolutní, tak procentní hodnotě. Následně jsou tyto změny porovnány v grafické podobě, ze které lze vyhodnotit, že nejmenší růst průměrných mezd zaznamenalo Irsko, které je ale o pár desetin procentního bodu za Slovinskem. O několik procentních bodů více se zvýšila mzda v České republice než v ostatních dvou sledovaných zemích. Největší podíl na tom měl rok 2019, kdy byl rozdíl nejmarkantnější. Druhou komparací je daňové zátížení práce jednotlivých zaměstnanců dle zemí jak v absolutní, tak procentní formě. Nejvyšší podíl na rozdílu mezi

samoživitelem a manželským párem ať už s jedním nebo třemi dětmi závisí na výši slevy na děti a manželku, které jsou nejvyšší ve Slovinsku. Zároveň velký rozdíl v daňovém zatížení způsobuje hrazené soukromé zdravotní pojištění v Irsku za každého člena rodiny, zatímco v Česku i Slovinsku je pojištění hrazené procentem z příjmů, a ještě odvodem zaměstnavatele za daného zaměstnance. Číšník s nejnižším platem má nejnižší daňové zatížení ve Slovinsku, následuje Česká republika a Irsko, kde velkou roli hraje soukromé zdravotní pojištění. Pracovník ve stavebnictví je svou mzdou zařazen mezi číšníka a pracovníka v pojišťovnictví. Nejnižší daňové zatížení je opět ve Slovinsku, ale Irsko a Česká republika jsou již na podobné úrovni zatížení práce. Pracovník v pojišťovnictví má nejvyšší daňové zatížení práce v České republice, nejnižší ve Slovinsku. Irsko se pohybovalo daňovým zatížením blíže k České republice.

Jako poslední pro komparaci je vypočítán a graficky znázorněn rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou všech tří zaměstnanců ve vybraných zemích. Nejvíce ubude mzda zaměstnancům v Irsku kvůli vysokému soukromému zdravotnímu pojištění, kdežto díky vysokým slevám na děti a manželku ve Slovinsku se bude ve velké části případů mzda zaměstnancům spíše zvyšovat než snižovat. Česká republika se pohybuje při nižší mzdě číšníka spíše ke Slovinsku, ale čím se mzda zvyšuje, tím je rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou procentně blíže k Irsku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CENTRAL STATISTIC OFFICE, 2022 [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/elcq/earningsandlabourcostsq32021finalq42021preliminaryestimates/>

ČESKO, 1992a. Zákon č. 586/1992 Sb.: Zákon České národní rady o daních z příjmů. Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>.

ČESKO, 1992b. Zákon č. 592/1992 Sb.: Zákon České národní rady o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-592>.

ČESKO, 1992c. Zákon č. 589/1992 Sb.: Zákon České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>.

ČESKO, 1992d: Zákon č. 338/1992 Sb. Zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338>

ČESKO, 1993. Zákon č. 16/1993 Sb.: Zákon České národní rady o dani silniční. Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-16>.

ČESKO, 1997. Zákon č. 48/1997 Sb.: Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022: Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2021 [online]. [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2021>

EXPATICA, 2022 [online]. The healthcare system in Belgium [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.expatica.com/be/healthcare/healthcare-basics/the-belgian-healthcare-system-100097/#System>

EY GLOBAL, 2021. Worldwide Personal Tax and Immigration Guide 2020-21 [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/tax/tax-guides/2021/ey-worldwide-personal-tax-and-immigration-guide-4-february-2021.pdf#page=136?download.

- HORBULÁK, Zsolt, 2015. *Finančné dejiny Európy: história peňažníctva, bankovníctva a zdanenia*. Bratislava: Wolters Kluwer. Ekonómia. ISBN 978-80-8168-191-2.
- HRAD, 2022 [online]. [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>.
- KUBÁTOVÁ, Květa, 2018. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-165-3.
- MFČR, 2020 [online]. Ministerstvo financí České republiky, [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-2-dane-poplatky-jopp-a-hazardni-hry-20200806-pdf.aspx>.
- NERUDOVÁ, Danuše, 2017. *Daňová politika v Evropské unii*. Praha: Wolters Kluwer. Daně. ISBN 978-80-7552-682-3.
- SKALICKÁ, Hana, 2016. *Mezinárodní daňové vztahy: Otázky & odpovědi z praxe*, 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-400-3.
- STATISTICAL OFFICE, 2022 [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/en/Data/-/0701011S.px>
- SWITCHER, 2022 [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://switcher.ie/health-insurance/>
- ŠIROKÝ, Jan, 2018. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-274-5.
- ŠIROKÝ, Jan, 2015. *Základy daňové teorie s praktickými příklady*. Praha: Wolters Kluwer. Vzdělávání a certifikace účetních. ISBN 978-80-7478-785-0.
- TAXSUMMARIES, 2022 [online]. Individual-Other taxes [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://taxsummaries.pwc.com/belgium/individual/other-taxes>
- TEPPEROVÁ, Jana, 2019. *Daň z příjmů a pojistné na sociální zabezpečení: souvislosti a kolize v národním i mezinárodním kontextu*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE. ISBN 978-80-245-2324-8.

VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ, 2020. Daňový systém ČR 2020. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-887-4.